

Talousnäkymät ja palkanmuodostus

Tiivistelmä.....	2
1. Suhdannekuva vuosille 2009-2011.....	2
1.1. Yleinen talouskehitys	2
1.2. Finanssipolitiikka, verot ja etuudet.....	7
1.3 Rahapolitiikka.....	7
2. Tulot ja kustannukset	8
2.1. Palkat.....	8
2.2. Hinnat.....	9
3. Ostovoima.....	10
3.1. Palkansaajan ostovoima.....	10
3.2 Kotitalouksien ostovoima.....	12
4. Talouden hintakilpailukyky	13
4.1. Palkat, tuottavuus ja yksikkötyökustannukset Suomessa ja euroalueella	13
4.2. Muut hintakilpailukyvyn indikaattorit	14
Liitekuviot ja taulukot	

Talousnäkymät ja palkanmuodostus

Tiivistelmä

Maailmantalouden taantuman syvin vaihe on jo ohitettu ja taloudellinen aktiviteetti on elpymässä. Maailmankaupan kasvun oletetaan kuitenkin jäävän maltilliseksi.

Suomen taloudellisen toimeliaisuuden aleneminen oli viime vuoden lopulla ja kuluvan vuoden alussa vielä jyrkempää kuin tulo- ja kustannuskehityksen toimikunnan raportissa kuluvan vuoden toukokuussa ennakoitiin. Tämänhetkisen arvion mukaan suhdannekehityksen pohjakosketus on jo takana ja talous asettumassa aiempaa hitaamman kasvun uralle.

Vientituotantoon perustuvana taloutena Suomen talouskehitys taantumassa on yksi euroalueen heikoimmista. Myös talouden elpyminen on hidasta, koska se käynnistyy vasta viennin kasvun myötä. Niinpä Suomen taantuman odotetaan jatkuvan pidempään kuin muissa EU-maissa. Lähi-vuosien kasvunäkymiä varjostaa myös Suomen kustannuskilpailukyvyn heikkeneminen. Monien tässä raportissa esitettyjen kilpailukyky- ja yksikkötyökustannusindikaattoreiden mukaan Suomi menetti koko talouden ja teollisuuden kilpailukykyä erityisen paljon vuosina 2008 ja 2009. Markkinaosuuksien ylläpitäminen laimeahkon kysynnän vallitessa ja kohonneella kustannusrakenteella voi olla vaikeaa.

Palkansaajan reaaliensiot nousevat tänä vuonna noin 4 prosenttia kun inflaatio on nolla. Ostovoimaa parantaa myös verotuksen keveneminen. Kuluttajien luottamus talouteen on paranemassa ja kotitalouksien kulutus kääntyi pieneen kasvuun kuluvan vuoden kolmannella neljänneksellä. Toisaalta työllisyystilanne heikkenee edelleen. Työttömyys lisääntyy kuluvan vuoden korkeasta tasosta vielä ensi vuonnakin. Kun mahdollinen tuotantotoiminnan vilkastuminen heijastuu työmarkkinoille noin puolen vuoden viipeellä, työvoiman kysyntä alkaa lisääntyä aikaisintaan kevättalvella 2011.

1. Suhdannekuva vuosille 2009-2011¹

1.1. Yleinen talouskehitys

Kansainvälisessä taloudessa² taantuman syvin vaihe on ohitettu ja toipuminen on käynnistynyt. Tilanteen koheneminen on osittain seurausta niistä massiivisista elvytystoimista, joita on tehty finanssi- ja rahapolitiikassa kasvun ylläpitämiseksi ja markkinoiden rauhoittamiseksi. Osa kysynnän kasvusta on aiheutunut varastojen täydennyksistä lähemmäksi normaalia tasoa. Kun näiden tilapäisten tekijöiden vaikutus alkaa asteittain väistyä ja kun finanssi- ja rahapolitiikkaa on vähitellen suunnattava talouden pitemmän ajan kestävyuden varmistamiseen, ei orastavan kasvun voida olettaa vauhdittuvan likikään niin nopeasti kuin noususuhdanteissa yleensä.

Kasvua hidastavia tekijöitä on muitakin. Matala kapasiteetin käyttöaste, työttömyyden lisääntyminen, asunto- ja muiden varallisuusesineiden hintojen aleneminen sekä kotitalouksien velkaantumisen leikkaavat investointien ja kulutuksen kasvua. Globaalit tasapainottomuudet, kuten vaihto-

¹ Luku perustuu valtiovarainministeriön kansantalousosaston suhdannekatsaukseen 3/2009.

² Palkkoja ja hintoja käsitellään luvussa 2.

taseiden yli- ja alijäämät edellyttävät rakenteellisia muutoksia; suurempaa kotimaisen kysynnän kasvua ylijäämämaissa ja matalampaa kotimaista kysyntää ja suurempaa vientiä alijäämämaissa.

Kehittyvät taloudet ovat elpymisen eturintamassa. Kiinassa kasvuvauhti on palautunut tavanomaiselle 8-9 prosentin tasolle ja sen kasvava kysyntä tukee elpymistä muuallakin Aasiassa. Ensi vuonna kehittyvien talouksien kasvu yltäneen jo noin 5 prosenttiin. Kehittyneiden talouksien kasvu pysynee vaisuhkona aina ensi vuoden loppupuolelle ja nopeutunee vasta v. 2011. Maailmantalouden supistuu runsaan prosentin tänä vuonna ja kasvanee yli 3 prosenttia 2010-2011.

Euroalue päätynee tämän vuoden 4 prosentin supistumisen jälkeen noin 1 prosentin kasvuun parina seuraavana vuonna. Kasvua tuottaa kulutuskysynnän kääntyminen kasvuun, mutta ennen kaikkea vientikysynnän lisääntyminen.

Suomen talouden syöksy viime vuoden lopulla ja kuluvan vuoden alkupuoliskolla oli erittäin nopea ja jyrkkä. Bruttokansantuote on painunut noin kolmen vuoden takaiselle tasolle. Tuotanto supistui vielä kolmannella neljänneksellä 9,1 % viimevuoden vastaavasta neljänneksestä, mutta kasvua edelliseen neljännekseen oli 0,3 %, joka oli seurausta julkisten investointien ja yksityisen kulutuksen noususta. Ennusteen mukaan nykyisen suhdannekierron pohja on saavutettu ja Suomen talous lähtee elpymään hitaasti. Vuoden 2009 BKT:n odotetaan supistuvan 7,6 %, eli enemmän kuin yhtenäkin vuotena 1990-luvun alun laman aikana. Tämän vuoden viimeisen neljänneksen kasvuksi ennustetaan noin puolta prosenttia edellisestä neljänneksestä. Ensi vuoden aikana Suomen talous kasvaa investointien edelleen supistuessa 0,7 prosenttia ja vuoden 2011 kasvuksi arvioidaan kaikkien kysyntäerien kasvaessa 2,4 %. Jyrkän tasopudotuksen jälkeinen taloudellinen kasvu tulee siis olemaan vaimeahkoa eikä pitkän aikavälin keskimääräiseen kasvuvauhtiin ennustehorisontin aikana päästä.

Ennustettuun kasvu-uraan liittyy luonnollisesti riskejä. Pienenä avotaloutena Suomen taloudellinen aktiviteetti on erittäin riippuvainen kansainvälisistä suhdanteista. Lisäksi nykytilanteessa, jossa hintapaineet ovat muuten maltilliset, taloudellisiin mahdollisuuksiin nähden suuret palkankorotukset voivat johtaa liian suuriin kustannuspaineisiin ja kilpailukyvyn heikentymiseen.

Tänä vuonna Suomen talouden kasvukehitys on yksi euroalueen heikoimmista. Irlanti toisena euroalueen pienenä avotaloutena sekä reuna-alueen maana tulee kokemaan likimain samansuuruisen tuotannon alenemisen. Vuonna 2010 taloutemme elpyminen näyttäisi olevan kilpailijamaitamme vaisumpaa tukien näkemystä siitä, että Suomi pääsee kansainvälisen kysynnän elpymiseen muualla myöhemmin. Ennustehorisontin viimeisenä vuonna Suomen taloudellinen aktiviteetti olisi jo hiukan euroalueen keskimääräistä korkeampaa esimerkiksi OECD:n euroalueen ennusteseen verrattuna.

Kansainvälisen taantumun seurauksena Suomen **vienti** vähenee tänä vuonna noin neljänneksen. Myös teollisuustuotanto supistuu runsaan viidenneksen viime vuoteen verrattuna. Pudotus on ollut ennätyksellisen suuri. Viennin aleneminen on ollut tuntuvasti rajumpi kuin 90-luvun alussa, jolloin vienti supistui 7 prosenttia.

Suomen vientimarkkinat ovat jo kääntyneet kasvuun. Myös Suomen viennille tärkeällä euroalueella teollisuustuotanto on kasvussa. Lisäksi tuore tilastoinformaatio euroalueelta osoittaa välituotteiden ja investointihyödykkeiden tuotannon lisääntyneen. Viennin ennustetaan kasvavan ensi vuonna 5 %. Suomen viennin kasvua tukee erityisesti välituotteiden ja palveluiden kysyntä Suomen vientimarkkinoilla. Sitä vastoin investointihyödykkeiden kysynnän odotetaan jäävän vielä ensi vuonna vaatimattomaksi.

Tuonti lisääntyy ensi vuonna 3 ½ %. Tuonnin kasvu jää vientiä hitaammaksi, sillä kotimainen kulutushyödykkeiden tuonti on maltillista eikä investointihyödykkeiden tuonti käänny kasvuun. Tämän johdosta vaihtotase, joka kuluvana vuonna yltää 1,3 miljardiin euroon, nousee ensi vuonna 2,1 miljardiin euroon. Vuonna 2011 investoinnit Suomen vientimarkkinoilla piristyvät, mikä vil-

kastuttaa investointihyödykkeiden kysyntää. Viennin kasvun ennustetaan tällöin yltävän 5 ½ prosenttiin. Myös tuonnin kasvu kiihtyy 4 prosenttiin, sillä kotimaisen kysynnän odotetaan vahvistuvan ennustejakson lopulla.

Vaihtotase säilyy ylijäämäisenä koko ennustehorisontin ja suhteessa bruttokansantuotteeseen kuuluva vuosi tulee olemaan heikoin. Vaihtotaseen ylijäämä jää selkeästi pienemmäksi kuin mihin kuluneena kymmenvuotiskautena on totuttu.

Investoinnit vähenevät kuluvana vuonna arviolta 12 %, hieman elokuussa ennakoitua enemmän. Muutos johtuu kone- ja laiteinvestointien odotettua suuremmasta pienenemisestä kuluvan vuoden kolmannella neljänneksellä. Myös talonrakentamisen suhdannetilanne on yhä heikko. Uudistutannon määrä jää tänä vuonna noin neljänneksen viime vuotta pienemmäksi, toisaalta korjausrakentaminen lisääntyy mm. toteutettujen elvytystoimien ansiosta jossain määrin. Asuntojen aloitukset ovat kuitenkin kääntymässä pohjatasoltaan lievään nousuun lähinnä valtion tukeman asuntotuotannon lisääntymisen ansiosta. Asuntoja aloitettaneen arviolta 22 000 – 23 000 sekä ensi että sitä seuraavana vuonna, jolloin elvytystoimet vilkastuttavat korjausrakentamista edelleen. Tuotannolliset talonrakennusinvestoinnit sekä kone- ja laiteinvestoinnit vilkastuvat aikaisintaan vuonna 2011. Maa – ja vesirakentaminen vähenee tänä vuonna ennätyskorkealta tasoltaan hieman, mutta vilkastuu uudelleen jo ensi vuonna. Kaikkiaan investointien ennakoidaan vähenevän ensi vuonna vajaa 5 % ja lisääntyvän vuonna 2011 noin pari prosenttia.

Työllisten määrä vähenee tänä vuonna arviolta 80 000 henkeä eli yli 10 000 elokuussa ennakoitua vähemmän. Osaltaan tähän on vaikuttanut se, etteivät määräaikaiset lomautukset, joiden piirissä olevat luetaan työvoimatutkimuksessa työllisiksi, ole johtaneet syyskuukausina pysyviin irtisanomisiin pelätyssä määrin. Eniten työpaikat vähenevät teollisuudessa ja yksityisissä palveluissa. Sen sijaan julkisissa palveluissa työvoiman kysyntä lisääntyy hieman. Työtuntien määrä vähenee 7 %, yli kaksi kertaa enemmän kuin työpaikat. Työllisyysaste alenee runsaaseen 68 prosenttiin ja työttömyysaste nousee keskimäärin 8½ prosenttiin (arvio elokuussa 9,0 %) työvoiman tarjonnan 25 000 hengen vähenemisestä huolimatta. Nuorten työttömyysaste on kolminkertainen 25-64 – vuotiaiden työttömyysasteeseen verrattuna.

Vuonna 2010 työvoiman kysyntä heikkenee yhä teollisuudessa sekä yksityisissä palveluissa, ja työllisten määrä jää arviolta 75 000 tämänvuotista pienemmäksi. Riskit lomautusten muuttumisesta pysyviksi irtisanomisiksi ovat suuremmat kuin tänä vuonna ja myös avointen työpaikkojen määrä jää puolta pienemmäksi kuin vielä 2008. Vaikka työvoiman tarjonta vähenee ennen kaikkea vanhempien ikäluokkien lisääntyvän eläkkeelle siirtymisen takia tämänvuotiseen tapaan, nousee työttömyysaste keskimäärin 10½ prosenttiin. Suurimmillaan työttömyysaste lienee ensi vuoden loppukeväästä noin 13 %, mihin keskeisesti vaikuttaa opiskelijoiden vaikeutuva hakeutuminen avoimille työmarkkinoille.

Kun mahdollinen tuotantotoiminnan vilkastuminen piristää työmarkkinoita noin puolen vuoden viipeellä, työvoiman kysyntä alkanee lisääntyä aikaisintaan kevättalvella 2011. Tällöin työttömyysaste saattaisi alentua kausivaihtelusta puhdistettuna runsaaseen 9 prosenttiin loppuvuodesta 2011. Samalla työvoiman kysynnän ja tarjonnan väliset kohtaanto-ongelmat saattavat lisääntyä jo merkittävästi.

Yksityisten kulutusmenojen vuoden kestänyt lasku päättyi heinä-syyskuussa, kun kulutus lisääntyi 0,3 % edellisestä vuosineljänneksestä. Kasvu oli laaja-alaista, sillä puolikestäviä kulutustavaroita lukuun ottamatta tavaroiden ja palveluiden kulutus lisääntyi. Erityisen selvästi lisääntyivät kestävien tavaroiden hankinnat. Kulutuksen kääntymisen kasvuun oli positiivinen yllätys, sillä etenkin kestopavaroitten vaisujen näkymien takia syksyllä odotettiin kulutuksen supistuvan ensi vuoden alkuun saakka.

Kuluttajien luottamus on jatkanut kohenemistaan elokuun jälkeen ja kun myös kulutus on nyt kääntynyt kasvuun, ovat lähiaikojen kulutusnäkyvät kohentuneet. Tänä vuonna yksityisen kulu-

tuksen aleneminen jääkin elokuista arviota pienemmäksi, noin kahteen prosenttiin ja ensi vuodesta näyttää tulevan jo kasvun vuosi. Näin siitä huolimatta, että kuluttajien säästäminen mm. työttömyyden riskistä johtuvan varovaisuuden seurauksena edelleen lisääntyy. Kotitalouksien ostovoima siis lisääntyy kulutusmenoja nopeammin. Osaltaan tuloja nostaa tuloverotuksen keventäminen ja sosiaalimaksujen nousun kompensointi. Toisaalta keskimääräinen kunnallisveroaste nousee merkittävästi. Kotitaloudet käyttänevät ensi vuonna rahaa hieman tätä vuotta enemmän niin tavaroihin kuin palveluihin. Ainoastaan puolikestävien tavaroiden hankinnassa oltaneen tätä vuotta säästävää. Vuonna 2011 kotitalouksien tulojen odotetaan lisääntyvän työttömyyden alkaessa hellittää. Jos luottamus tulevaan vielä jatkaa kohenemistään, kulutus lisääntynee 2011 ensimmäisen kerran viiteen vuoteen tuloja nopeammin, eli säästämisaste kääntyy lievästi laskuun.

Taloudellisen tilanteen heikentyessä **julkisen talouden** rahoitusasema painuu alijäämäiseksi. Kansantalouden tilinpidon mukainen nettoluotonanto on $-3 \frac{1}{2} \%$ BKT:sta vuonna 2010. Välillisen verotuksen kiristäminen, sosiaaliturvamaksujen korotukset ja taloudellisen toimeliaisuuden viriäminen pienentävät alijäämää vuonna 2011. Julkisen talouden alijäämä suhteessa kokonaistuotantoon on kuitenkin tuolloin yhä vakaus- ja kasvusopimuksessa määriteltyä 3% alijäämäkriteeriä heikompi. Vuoteen 2011 mennessä julkinen velkasuhde nousee 52 prosenttiin valtion ja kuntien velanoton kasvaessa nopeasti.

Valtiontalouden rahoitusasema on heikentynyt tänä vuonna ennätysellisen voimakkaasti veropohjien supistuessa, työttömyyssidonnaisten menojen kasvaessa sekä erilaisten elvyttävien päätösten seurauksena. Ensi vuonna alijäämä syvenee edelleen. Vasta vuonna 2011 suhdannekäännöksi näkyy valtion alijäämän pienenemisenä, mutta velanottotarve säilyy kuitenkin yhä yli 11 mrd. eurossa. Suhdannenousun valtiontaloutta vahvistavia vaikutuksia pienentää mm. velanhoitomenojen tuntuva nousu. Yhteisöverojen ja pääomatuloista maksettavien verojen kasvua hidastavat verotuksessa vähennyskelpoiset tappiot.

Kuntatalouden rahoitustasapaino heikkenee kuluvana vuonna noin $-\frac{1}{2}$ prosenttiin bruttokansantuotteesta. Taantumasta huolimatta kunnallisveron tuotto lisääntyy edelleen ja myös valtionosuudet kasvavat selvästi. Heikkeneminen johtuukin pääosin yhteisöveron pudotuksesta ja siitä, että kunnat ovat velkarahan avulla pitäneet kiinni suunnitelluista investoinneista sekä toimintamenojen kasvusta tuloja enemmän. Työttömyyden nousu pitää kunnallisveropohjan heikkona erityisesti ensi vuonna. Tämä säteilee kuluvaan vuoteen laajemmin koko kuntakentän taloudelliseen tilaan. Sekä kunnallisvero- että kiinteistöveroprosenttien korotukset lisäävät kuitenkin kuntien tuloja noin 500 milj. eurolla, mikä osaltaan parantaa kuntatalouden tilaa. Kuntatalous pysyy silti alijäämäisenä, mikä lisää paineita verotuksen kiristymiseen vuoden 2010 jälkeenkin.

Sosiaaliturvarahastojen pitkään jatkunut ylijäämä supistuu merkittävästi vuoden 2009 aikana, 2,6 prosenttiin suhteessa kokonaistuotantoon mm. eläkemenojen nopean kasvun takia. Vuonna 2010 työttömyysturvaan liittyvät menot kasvavat nopeasti. Toisaalta sosiaalivakuutusmaksut nousevat, joten ylijäämän supistuminen hidastuu. Sosiaaliturvarahastojen ylijäämän ennustetaan olevan vuonna 2010 $2,4 \%$ BKT:sta. Vuonna 2011 talouden suhdannekäänteen ennustetaan vahvistavan sosiaaliturvarahastojen tasapainoa.

Keskeiset ennusteluvut

Valtiovarainministeriö, 18.12.2009

	2008*	2007	2008*	2009**	2010**	2011**
	mrd. euroa	määrän muutos, prosenttia				
Bruttokansantuote markkinahintaan	185	4,2	1,0	-7,6	0,7	2,4
Tavaroiden ja palvelujen tuonti	79	6,5	7,0	-22,5	3,7	4,4
Kokonaistarjonta	264	4,9	2,8	-12,1	1,4	2,9
Tavaroiden ja palvelujen vienti	87	8,1	7,3	-25,7	5,0	5,6
Kulutus	137	2,5	1,9	-1,1	0,9	1,9
yksityinen	96	3,3	1,9	-2,2	1,2	2,5
julkinen	41	0,8	2,0	1,2	0,2	0,5
Investoinnit	38	8,7	0,3	-12,0	-4,6	1,8
yksityiset	33	9,0	0,4	-13,9	-4,8	2,2
julkiset	5	6,8	-0,3	1,6	-3,4	-0,2
Kokonaiskysyntä	264	4,9	2,8	-12,1	1,4	2,9
kotimainen kysyntä	178	3,3	0,6	-5,4	0,1	1,9

	2007	2008*	2009**	2010**	2011**
Palvelut, määrän muutos, %	2,4	1,4	-3,6	0,3	1,5
Koko teollisuus, määrän muutos, %	8,6	0,1	-19,5	3,0	5,0
Työn tuottavuus, muutos, %	2,5	-0,4	-1,6	3,0	2,0
Työllisyysaste, %	69,9	70,6	68,3	66,2	66,6
Työttömyysaste, %	6,9	6,4	8,5	10,5	9,6
Kuluttajahintaindeksi, muutos, %	2,5	4,1	0,0	1,2	1,5
Ansiotasoindeksi, muutos, %	3,4	5,5	4,0	3,0	2,2
Vaihtotase, mrd. euroa	7,3	4,8	1,3	2,1	2,6
Vaihtotase, % BKT:sta	4,0	2,6	0,8	1,2	1,4
Lyhyet korot (Euribor 3 kk), %	4,3	4,8	1,3	1,5	2,5
Pitkät korot (valtion obligaatiot, 10 v), %	4,3	4,3	3,7	3,7	4,0
Julkisyhteisöjen menot, % BKT:sta	47,3	49,0	55,3	56,2	56,4
Veroaste, % BKT:sta	42,9	43,0	42,7	42,2	43,1
Julkisyhteisöjen rahoitusjäämä, % BKT:sta	5,2	4,4	-2,2	-3,6	-3,0
Valtion rahoitusjäämä, % BKT:sta	2,1	0,9	-4,5	-5,8	-5,2
Julkisyhteisöjen bruttovelka (EMU), % BKT:sta	35,2	34,2	41,8	48,3	52,2
Valtionvelka, % BKT:sta	31,2	29,4	37,2	43,9	48,3

1.2. Finanssipolitiikka, verot ja etuudet

Finanssipolitiikka on elvyttävää sekä tänä että ensi vuonna. Tänä vuonna valtiontalouden kautta toteutettujen kansantalouden tilinpidon mukaisten elvytystoimien arvioidaan nousevan vajaaseen 2 prosenttiin bruttokansantuotteesta, minkä lisäksi on toteutettu muita, mm. yritysrahoitukseen saatavuuteen liittyviä toimenpiteitä. Myös automaattiset vakauttajat lisäävät julkisen talouden elvyttävää vakauttavaa vaikutusta. Valtiontalouden rahoitusasema heikkeneekin tänä vuonna -4,5 prosenttiin bruttokansantuotteesta, ja koko julkisen talouden rahoitusasema vastaavasti -2,2, prosenttiin. Rahoitusaseman heikkeneminen jatkuu ensivuonna, valtion nettoluotonato on -5,8 prosenttia bruttokansantuotteesta ja koko julkisen talouden rahoitusali jäämä heikkenee -3,6 prosenttiin bruttokansantuotteesta.

Vuonna 2009 jatkettiin tuloverotuksen keventämistä ja keskimääräinen tuloveroaste aleni noin prosentin. Ruoan arvonlisäveroa alennettiin lokakuun alusta lukien 17 prosentista 12 prosenttiin. Toisaalta alkoholi- ja tupakkaverot korotettiin vuoden 2009 alusta, ja lokakuun alussa alkoholiveroa nostettiin vielä uudestaan.

Vuonna 2010 kaikkein pienituloisimpien verotusta kevennetään korottamalla kunnallisverotuksen perusvähennystä. Perusvähennyksen korotuksen lisäksi veroperusteita lievennetään ansiotason nousua vastaavasti. Veroperustemuutosten tarkoituksena on myös estää työn verotuksen kiristyminen kun palkansaajan sosiaaliturvamaksuja korotetaan. Eläketulojen verotusta kevennetään hallitusohjelman mukaisesti siten, että eläketulon veroaste on korkeintaan vastaavan palkkatulon veroasteen tasolla.

Välillistä verotusta kiristetään. Savukkeiden ja muiden tupakkatuotteiden veroa korotetaan vuoden 2010 alussa. Makeisvero otetaan käyttöön ja virvoitusjuomaverot korotetaan niin, että toimenpiteiden arvioitu verotuotto olisi vuositasolla 100 milj. € Arvonlisäveroa korotetaan heinäkuussa. Kaikkia verokantoja korotetaan yhdellä prosenttiyksiköllä, paitsi ravintolaruoan verokantaa, jota alennetaan elintarvikkeiden arvonlisäveron tasolle, 13 prosenttiin.

Kiinteistöveron vaihteluvälin ala- ja ylärajoja korotetaan kuntien verotuottojen lisäämiseksi. Kiinteistöveron korotukset vuodelle 2010 ovat tuottovaikutuksiltaan noin 200 milj. €n luokkaa.

Vuonna 2010 työttömyysturvaa ja koulutusetuuksia parannetaan. Korotettua työttömyyspäivärahaa aletaan maksaa aktivointitoimenpiteiden ajalta. Vastaavasti ansioturvan enimmäiskesto rajataan 500 päivään, mukaan lukien enintään 200 aktiivipäivää. Työttömyysturvan lisäpäiväoikeuden ikäraja nostetaan v. 1955 ja sen jälkeen syntyneille. Jo heinäkuun 2009 alussa helpotettiin muutosturvalla pääsyä lieventämällä määräaikaisten työntekijöitten ja lomautettujen työhistoriavaatimuksia. Myös julkisen työvoimapalveluja parannetaan.

Edellä mainitut toimenpiteet ovat osa työmarkkinajärjestöjen eläkepolitiikkaa ja työttömyysturvaa koskevista esityksistä vuosille 2009 – 2014. Eläkejärjestelmän muutoksia koskevien ehdotusten toteuttaminen käynnistyy vuonna 2010. Työkyvyttömyyseläkkeen tasoa parannetaan useilla muutoksilla. Työeläkkeen karttumista rajataan vuorotteluvapaan ajalta. Vuoden 2011 alusta on tarkoitus korottaa osa-aikaeläkkeen alaikäraja 60 vuoteen ja poistaa eläkkeen karttumisen osa-aikaeläkkeen ansion alenemasta.

1.3 Rahapolitiikka

Euroopan keskuspankki (EKP) on laskenut perusrahoitusoperaatioidensa korkoa voimakkaasti sen jälkeen, kun rahoitusmarkkinoiden kriisi syveni äkillisesti syyskuussa 2008. Toukokuusta saakka se on pitänyt koron ennallaan 1 prosentissa. Samaan aikaan EKP ja euroalueen kansalliset keskus-

pankit ovat jatkaneet euroalueen pankkijärjestelmän luotonannon tukemista normaaliin nähden poikkeuksellisilla toimenpiteillä, jotka se on ottanut käyttöön rahoitusmarkkinoiden kriisin aikana. Toimenpiteiden ansiosta keskeiset rahamarkkinakorot ovat vakiintuneet alhaiselle tasolle ja luottamus rahoitusmarkkinoiden ja pankkijärjestelmän toimintaan on palautunut.

Päättyessään jättää ohjauskoron ennalleen joulukuussa EKP arvioi euroalueen inflaation pysyvän vaimeana ja hintavakauden säilyvän rahapolitiikan kannalta olennaisella aikavälillä. Taloudellinen toimeliaisuus on kohentunut euroalueella odotetusti kuluvan vuoden jälkipuoliskolla, mutta EKP odottaa elpymisen olevan epätasaista ja talouden kasvavan vain vähän vuonna 2010. Myös euroalueen inflaatiovauhti on nopeutunut odotetusti kesän jälkeen. Koska EKP odottaa kysynnän elpymisen hitaasti euroalueella ja sen ulkopuolella, se arvioi hintojen ja kustannusten nousun pysyvän vaimeana keskipitkällä aikavälillä. Myös talouden toimijoiden inflaatio-odotukset näyttävät pysyneen hintavakaustavoitteen mukaisina.

EKP:n päätösten ja niiden taustalla olevien arvioiden perusteella rahoitusmarkkinoilla odotetaan, että EKP pitää ohjauskorkonsa alhaisina pitkään.

2. Tulot ja kustannukset

2.1. Palkat

Vuoden 2007 työmarkkinaneuvotteluissa sovitut palkankorotukset vaikuttavat suuresti palkansaajien ansiokehitykseen vuosina 2008–2010. Sopimuskorotusten, yrityskohtaisen palkanmuodostuksen ja palkkarakenteen muutosten myötä palkansaajien ansiot nousivat keskimäärin 5,5 % vuonna 2008 (taulukko 2). Muut tekijät kuin varsinaiset sopimuskorotukset nostivat palkansaajien ansioita noin prosentilla. Suuren inflaation vuoksi ansiot kasvoivat reaalisesti vain runsaan prosentin. Vaikka täksi vuodeksi sovitut korotukset ovat keskimäärin hieman viimevuotisia pienemmät, palkansaajien ansiot kohonavat edelleen keskimäärin noin 4 %. Kun samaan aikaan inflaatiota ei ole, reaali-ansiot nousevat saman 4 %, eli selvästi viimevuotista enemmän.

Työllisyyden vahvan kasvun ja hyvän ansiokehityksen seurauksena talouden palkkasumma kasvoi 7,2 % vuonna 2008. Tänä vuonna palkkasumma pienenee. Taantuman levitessä talouteen työllisyys heikkenee nopeasti, mutta työpanos tunneilla mitattuna vähenee vieläkin enemmän: työllisten palkansaajien määrä vähenee vuonna 2009 4 % ja työtunnit 7½ %. Yhtenä syynä työtuntien määrä suurempaan pudotukseen pidetään sitä, että työntekijöistä ei luovuta vaikka työt vähenevät. Suomen kohdalla puskurina toimii myös lomautusjärjestelmä. Työvoimatilastossa määräaikaisesti lomautettua ei tilastoida työttömäksi vaan työlliseksi. Työvoimakustannus- ja työn tuottavuuslaskelmien ja ostovoimaindikaattoreiden tuloksiin ja tulkintaan erityisesti vuonna 2009 vaikuttaa melko paljon se, mitataanko työpanosta työtuntien vai työntekijöiden määrällä.

Ensi vuonna palkkojen nousun arvioidaan hidastuvan. Suurin osa ansiotasoindeksin noususta ensi vuonna johtuu siitä, että kuluvan vuoden palkankorotuksia ajoittuu loppuvuodelle ja myös ensi vuonna korotetaan eräiden alojen palkkoja vanhojen työehtosopimusten perusteella. Merkittävä osa työehtosopimuksista umpeutuu viimeistään ensi vuoden alkupuoliskolle mennessä. Sopimustilanteen ollessa edelleen auki on vaikea ennakoida missä määrin taantuma ja työllisyyden heikkeneminen lopulta pienentävät toisaalta palkankorotusvaraa ja toisaalta korotuspaineita

Taulukko 2. Ansiokehitys

Ansiokehitys vuosina 2007–2009

Tulo- ja kustannuskehityksen selvitystoimikunnan arvio 18.12.2009

	Keskimäärin edellisestä vuodesta, %			Edellisen vuoden viimeisestä neljänneksestä, %		
	2007	2008	2009*	IV/2007	IV/2008	IV/2009*
Sopimuspalkkaindeksi	2,1	4,2	3,7	3,6	4	2,8
josta muut tekijät	1,3	1,3	0,3	1,1	1,3	0,2
Ansiotasoindeksi	3,4	5,5	4	4,7	5,3	3
-Yksityinen sektori	3,3	5,4	3,9	4,7	5,2	2,7
josta muut tekijät	1,2	1,2	0,1	1,1	1,2	0,1
Teollisuustyöntekijät	3,9	4,7	2,4	5,2	4,8	0,3
josta muut tekijät	1,4	1,2	-0,9	0,9	1,4	-0,9
- Valtio	3,2	7,5	5,8	4,7	7,8	4,7
josta muut tekijät	1,5	2,9	1,8	1,2	3,9	0,8
- Kunnat	3,8	5,5	3,5	5,1	4,9	3,4
josta muut tekijät	1,3	1,1	0,3	1,7	0,6	0,2

Säännöllisen ansion¹⁾ kehitys vuosina 2007–2009

Tulo- ja kustannuskehityksen selvitystoimikunnan arvio 18.12.2009

	Keskimäärin edellisestä vuodesta, %			Edellisen vuoden viimeisestä neljänneksestä, %		
	2007	2008	2009*	IV/2007	IV/2008	IV/2009*
Sopimuspalkkaindeksi	1,8	4,6	3,7	3,2	4,4	2,8
josta muut tekijät	1,2	1,1	0,9	1,2	1,1	0,8
Ansiotasoindeksi	3,0	5,7	4,6	4,4	5,5	3,6
-Yksityinen sektori	3,0	5,3	4,7	4,4	5,1	3,5
josta muut tekijät	1,1	0,9	0,9	1,0	0,9	0,9
Teollisuustyöntekijät	3,1	4,6	4,2	4,3	4,7	2,1
josta muut tekijät	1,3	0,6	0,8	0,7	0,8	0,8
- Valtio	3,1	7,5	5,8	4,8	7,7	4,7
josta muut tekijät	1,6	2,9	1,8	1,3	3,8	0,8
- Kunnat	2,9	6,5	3,5	4,2	5,8	3,4
josta muut tekijät	1,3	1,2	0,3	1,7	0,5	0,2

1) Säännöllisen ansion indeksi ei sisällä kertaeriä ja tulospalkkioita.

2.2. Hinnat

Hintojen nousu taittui vuoden 2008 loppupuolella. Tuonti-, tuottaja- ja raaka-ainehinnat kääntyivät laskuun ja kuluttajahinnat seurasivat kehitystä. Kuluttajahintojen nousu hidastui koko EU-alueella ja jopa laski eräissä maissa. Suomen kuluttajahinnat ovat reagoineet alentumispaineesiin keskimääräisesti vähemmän ja hitaammin. Yhdenmukaistelulla kuluttajahintaindeksillä mitattuna

Suomen inflaatio oli usean vuoden ajan pienempi kuin Euroalueella keskimäärin. Vuodesta 2008 lähtien hintojen nousu Suomessa näyttäisi olevan suurempi kuin euroalueella keskimäärin.

Vuonna 2009 kuluttajahinnat eivät (kansallisella kuluttajahintaindeksillä mitattuna) keskimäärin nouse. Hintojen kuukausimuutokset ovat heilahdelleet nollan molemmilla puolilla. Syynä tähän ovat olleet maailmanmarkkinahintojen laskun ohella asuntohintojen ja lainanhoitokustannusten aleneminen. Myös lokakuun alussa toteutettu elintarvikkeiden arvonlisäveron alentaminen on mennyt, ainakin lyhyellä aikavälillä, täysimääräisesti elintarvikkeiden hintoihin. Elintarvikkeiden arvonlisäveron alennus ja samassa kuussa toteutettu alkoholiveron korotus vaikuttivat yhdessä hintoja alentavasti noin 0,45 prosenttiyksikön verran.

Vuonna 2010 kuluttajahinnat kääntyvät nousuun. Hintojen keskimääräisen vuosimuutoksen arvioidaan olevan noin 1,2 %. Välillisen verotuksen kiristäminen, eli tupakkaveron korottaminen, ma-keisveron käyttöönotto, virvoitusjuomaveron korottaminen, arvonlisäveron korottaminen yhdellä prosenttiyksiköllä sekä ravintolaruoan verokannan alentaminen samaksi kuin elintarvikkeilla, nostavat hintatasoa puolisen prosenttiyksiköä. Hinta-arviossa huomioonotetut muut nousupaineet ensi vuodelle ovat pieniä. Korkojen ei odoteta nousevan. Tuonti- ja raaka-aineiden hintojen nousu tasoittuu. Työvoimakustannusten nousupaine, mikä koostuu lähinnä laskennallisesta ”palkkaperinnöstä” ja vuodelle 2010 jo sovituista palkkojen korotuksesta, nostaa hintoja puoli prosenttia.

Vuonna 2011 kuluttajahinnat nousevat keskimäärin 1½ %. Suurin osa noususta nk. laskennallista perintöä. Riski arvioitua nopeampaan hintojen nousuun on melko suuri. Nousun käynnistämiseksi riittää vähänkin suurempi raaka-aineiden tai kotimaisten tuottajahintojen nousu.

3. Ostovoima

Käytettävissä olevien reaalityulojen kehitystä voidaan arvioida palkansaajien ostovoimaindikaattorin avulla tai erityyppisten kotitalouksien näkökulmasta. Ostovoiman kehitystä arvioidaan kummassakin tapauksessa koko talouden toteutuneen ja ennustetun kehityksen perusteella.

Palkansaajan ostovoimaindikaattorissa palkkatulot noudattavat keskiansioiden ja työpanoksen kehitystä. Palkansaajan tulot kasvavat keskipalkan noustessa, mutta myös työpanoksen kasvaessa. Työllisyyden muutokset vaikuttavat siis koko painollaan ostovoimaan. Lisäksi laskelmassa otetaan huomioon arviot palkansaajien tulonsiirto-osuudesta ja palkkatulon veroaste.

Kotitalouskohtainen tarkastelu perustuu puolestaan huomattavasti yksityiskohtaisempaan tulonjakotilastoon. Kotitalouksien ansio- ja muut tulot noudattavat kokonaistaloudellista kehitystä ja ennustetta. Verot ja tulonsiirrot lasketaan kunkin vuoden lainsäädännön mukaisesti. Kotitalouksien ja niiden jäsenten lukumäärät muuttuvat mm. työmarkkinatilanteen ja väestökehityksen mukaan. Kotitalouskohtaisessa tarkastelussa ostovoiman muutos lasketaan keskimääräiselle kotitaloudelle.

Ostovoima kummallakin tavalla laskettuna kasvaa koko tarkasteluajanjakson. Palkansaajan ostovoima kasvaa yhteensä 7,8 % vuosina 2007–2010. Kotitalouskohtaisen aineiston perusteella tehty laskelma osoittaa palkansaajakotitalouksien ostovoiman kasvuksi samalla ajanjaksolla 5,7 %. Luvut poikkeavat toisistaan, koska kyseessä on kaksi lähtökohdiltaan erilaista laskutapaa.

3.1. Palkansaajan ostovoima

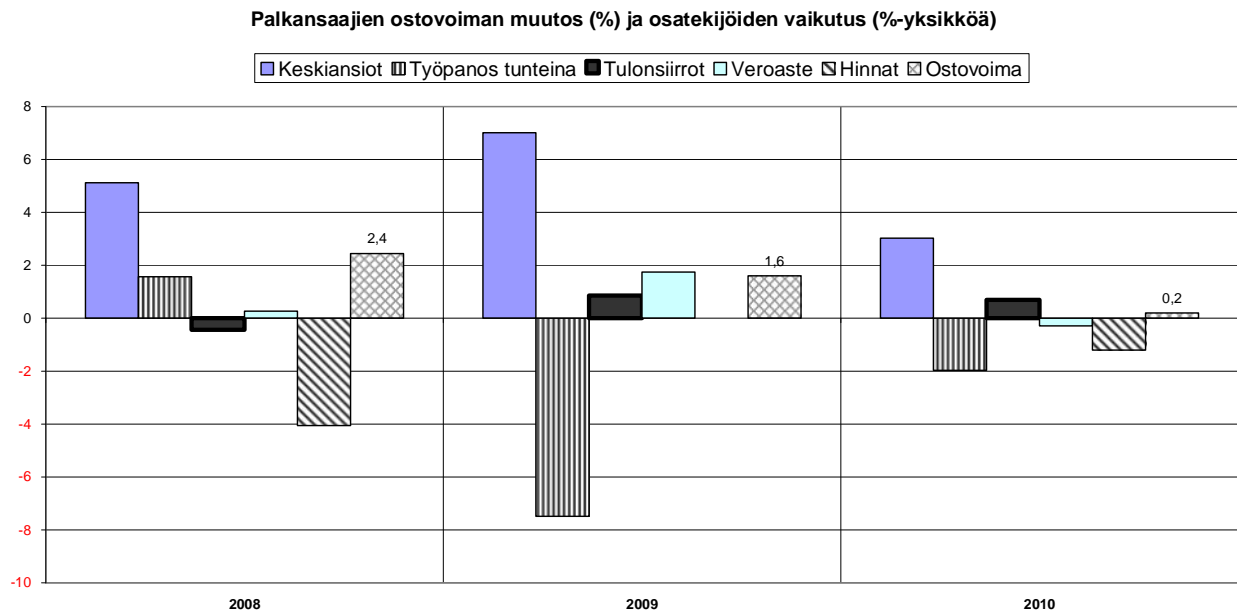
Kokonaistaloudellisiin tekijöihin perustuvan indikaattoritarkastelun mukaan palkansaajien ostovoima lisääntyi keskimäärin 2,4 % vuonna 2008 (kuviot 1). Kasvu hidastui runsaan prosenttiyksikön edellisestä vuodesta kun hintojen nousu nopeutui vastaavasti. Toisaalta keskiansioiden nousu nopeutui merkittävästi edellisvuodesta. Myös työllisyys lisääntyi yhä ripeästi vaikkakin hidastuen.

Palkansaajien ostovoiman arvioidaan lisääntyneen 1,6 % vuonna 2009. Kasvu on hitaampaa kuin kertaakaan tällä vuosikymmenellä, vaikka keskiansiot nousevat vuosikymmenen nopeinta vauhtia, 7 %, eikä inflaatiota keskimäärin ole. Työllisyys supistuu tunteina mitattuna jopa 7 ½ %, joten palkkasumma laskee nimellisansioiden nopeasta noususta huolimatta. Valtion tuloverotus lisää käytettävissä olevia tuloja, mutta kunnallisverotus keskimäärin supistaa niitä. Toisaalta työssä olevien palkansaajien ostovoima kasvaa tänä vuonna yleistä ansiotason nousua enemmän veronkevennysten ja matalan inflaation takia. Myös ensi vuonna työssä olevien palkansaajien ostovoima kasvaa selvästi.

Palkansaajien ostovoimalaskelmassa keskiansiot on laskettu jakamalla palkkasumman muutos tehtyjen työtuntien määrän muutoksella. Vuonna 2009 työllisyyden rakenteessa tapahtui poikkeuksellisen suuria muutoksia siten, että tehtyjen työtuntien määrä supistui lähes kaksi kertaa enemmän kuin työllisten määrä. Tämän ja myös palkkarakenteissa tapahtuneiden muutosten takia keskiansiot kasvoivat vuonna 2009 huomattavasti enemmän kuin säännöllisten ansioiden kehittymistä kuvaava ansiotasoindeksi.

Vuonna 2010 palkansaajien ostovoiman kasvun arvioidaan hidastuvan jyrkästi, keskimäärin noin ¼ prosenttiin. Ansioiden nousun oletetaan hidastuvan merkittävästi tästä vuodesta. Koska uusia työehtosopimuksia on syksyn 2009 aikana solmittu noin kolmannekselle yksityisen sektorin palkansaajista ja palkkaratkaisut on sovittu pääosin vain syksyyn 2010 saakka, on ansioiden nousun arvioiminen merkittävin ostovoiman arviointiin liittyvä epävarmuustekijä. Lisäksi työllisyyden odotetaan supistuvan talouden lievästi kasvusta huolimatta edelleen ja inflaatio kääntynee hitaaseen nousuun. Valtion tuloverotus ei rajoita käytettävissä olevien tulojen kehitystä, mutta ei juuri edistäkään. Kunnallisverotus sen sijaan kiristyy keskimääräisesti enemmän kuin 2000-luvulla kertaakaan ja jopa enemmän kuin 1990-luvun alun lamavuosina.

Kuvio 1. Palkansaajan ostovoima

3.2 Kotitalouksien ostovoima

Ostovoiman kotitalouskohtaisessa tarkastelussa käytetään hyväksi tulonjakotilastoa. Tarkastelu kohdistuu erityyppisiin kotitalouksiin, jotka on jaettu viiteen ryhmään perheen viitehenkilön³ sosioekonomisen aseman mukaan. Ryhmät ovat palkansaaja-, maatalousyrittäjä-, muu yrittäjä-, eläkeläis- ja muut kotitaloudet. Ryhmissä sekä tulorakenne että tulotaso poikkeavat toisistaan. Myös kotitalouksien kulutuskorien sisällöt eroavat. Kotitalouksien työ- ja omaisuustulot sekä inflaatio on arvioitu kokonaistaloudellisen kehityksen mukaan. Niiden saamat tulonsiirrot ja maksamat verot noudattavat kunkin vuoden lakisääteisiä perusteita.⁴

Omaisuus- ja yrittäjätulojen muutokset ovat viime vuosina olleet suuria jyrkkien suhdannevaihte- luiden myötä. Palkkatulot, eläkkeet ja muut sosiaalietuudet jatkavat kuitenkin enemmistöllä kotita- louksista tasaista kasvua myös tänä ja ensi vuonna huolimatta työttömyyden ja lomautusten kas- vusta. Vuodesta 2007 vuoteen 2009 kotitalouksien veroaste alenee keskimäärin prosenttiin. Vuonna 2010 veroaste alenee vain ryhmässä ”muut taloudet”, joihin kuuluvat esimerkiksi opiskelijatalou- det ja taloudet, joissa viitehenkilö on työtön. Palkansaaja-, yrittäjä- ja eläkeläistalouksien verotus keskimäärin hieman kiristyy kunnallisveroprosenttien korotusten takia. Kotitalouksien kulutusko- rin hinnan vuosina 2007 ja 2008 arvioidaan nousseen eniten eläkeläisillä ja muilla talouksilla, ja vähiten yrittäjillä ja palkansaajilla. Vuonna 2009 hintojen nousu pysähtyy ja vuonna 2010 ne nou- sevat keskimäärin reilun prosenttiin.

Vuosina 2007–2010 keskimääräisen kotitalouden ostovoima parani noin 5,3 % ja palkansaajatalo- uksien ostovoima noin 5,7 %. Keskimääräisessä palkansaajataloudessa kehitys on ollut myös suh- teellisen tasaista, koska bruttotuloista vain noin kymmenesosa on suhdanneherkkiä yrittäjä- ja omaisuustuloja. Yrittäjätalouksien ostovoima (ml. maatalousyrittäjät) parani alkuperiodilla kaikis- ta eniten (kuvio 2). Talouden käänteen jälkeen näiden talouksien ostovoima heikkeni nopeasti. Eläkeläistalouksien ostovoimaa parantavat etuuksien nosto ja tuloveron kevennykset. Toisaalta omaisuustulojen hiipuminen rasittaa myös eläkeläistalouksia.

Vuonna 2008 inflaatio pienentää kaikkien kotitalouksien ostovoimaa, mutta erityisesti se näkyy etuuksia saavissa eläkeläis- ja muissa talouksissa kun etuuksien indeksikorotukset jäivät inflaatiota pienemmiksi. Vuonna 2009 edellisen vuoden inflaation mukaiset isot indeksikorotukset nostavat etuudensaajien ostovoiman kasvun 4-5 prosenttiin.

Taulukko 3

Kotitalouksien käytettävissä olevien reaalityulojen %-muutos vuosina 2007- 2010

Kussakin sosioekonomisessa ryhmässä käytettävissä olevien reaalityulojen muutos on keskimäärin kotitaloutta kohden

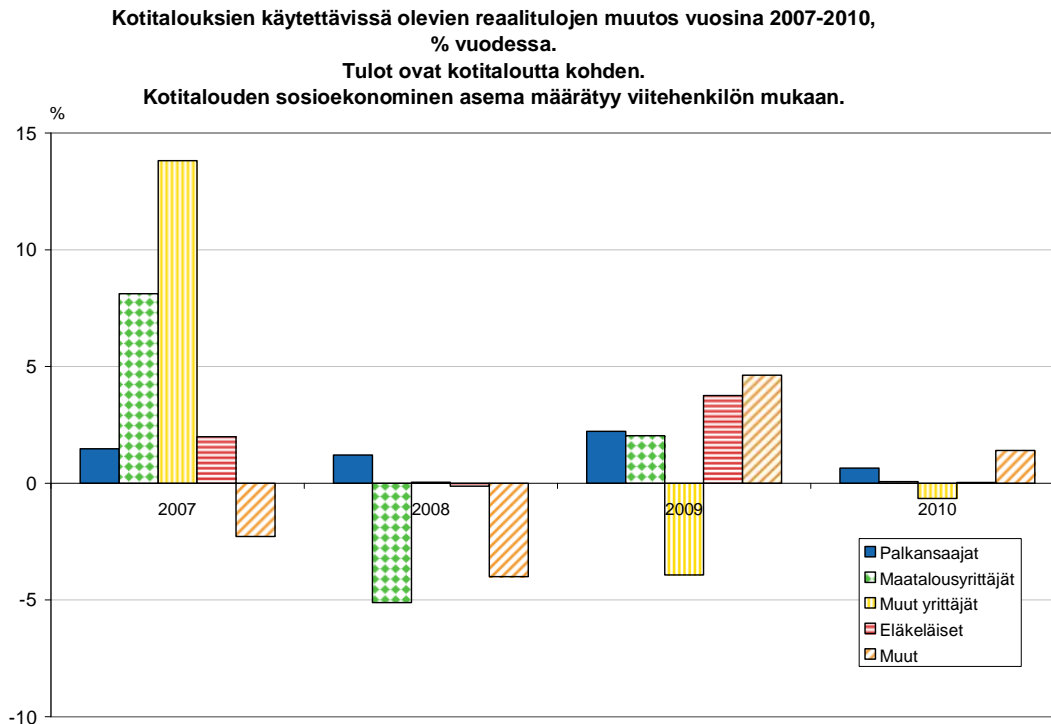
	Palkan- saajat	Maatalous- yrittäjät	Muut yrittäjät	Eläke- läiset	Muut	yht
muutos yhteensä v. 2007- 2010						
käytettävissä olevien tulojen lisäys	14,3	13,5	17,5	15,2	8,5	14,0
Kulutuskorin hinnan nousu	8,2	8,4	8,2	9,0	9,0	8,3
Käytettävissä olevien reaalityulojen muutos	5,7	4,7	8,7	5,7	-0,5	5,3

Edellä mainittujen ryhmien ulkopuolella (muut taloudet) ostovoima heikkeni vuosina 2007 ja 2008, mutta se paranee v. 2009 em. inflaatio- ja indeksikehityksestä johtuen. Vuonna 2010 perus- vähennyksen korotus verotuksessa ja työttömien ansiopäivärahaa saavien osuuden kasvu lisää kotitalousryhmän keskimääräisen ostovoiman kasvua samalla kun kotitalouksien määrä kasvaa.

³ Yleensä viitehenkilönä on se kotitalouden jäsen, jonka henkilökohtaiset tulot ovat suurimmat.

⁴ Tulonjakotilasto on vuodelta 2007. Vuodet 2008–2010 on ajantasaistettu ja laskettu TUJA -mallilla.

Kuvio 2. Kotitalouksien ostovoima, muutos vuosina 2007-2010

4. Talouden hintakilpailukyky

4.1. Palkat, tuottavuus ja yksikkötyökustannukset Suomessa ja euroalueella

Edellä talouden työpanosta mitattiin tehtyjen työtuntien avulla. Tässä osassa talouden työpanosta mitataan työntekijöiden määrän avulla.

Talous- ja rahaliiton aikana työkustannukset ovat nousseet Suomessa nopeammin kuin euroalueella.⁵ Vuosina 1999–2008 palkansaajakorvaukset työntekijää kohden kasvoivat Suomessa keskimäärin noin yhden prosenttiyksikön nopeammin kuin euroalueella. Vuonna 2008 työntekijäkohtaiset palkansaajakorvaukset nousivat Suomessa 2,2 prosenttiyksikköä nopeammin kuin euroalueella.

Taantuma hidastaa työkustannusten nousua selvästi sekä Suomessa että euroalueella vuosina 2009–2011. Suomessa työkustannusten nousua hidastaa myös työnantajien kansaneläkevakuutusmaksun poistaminen. Samaan aikaan työkustannusten kasvuero Suomen ja euroalueen välillä näyttäisi kapenevan. Vielä tänä vuonna työntekijäkohtaiset palkansaajakorvaukset nousevat Suomessa prosenttiyksikön nopeammin kuin euroalueella, mutta vuonna 2011 ne nousevat samaa hyvin maltillista vauhtia sekä Suomessa että euroalueella.

⁵ Taulukossa 4 ja liitteessä on laskelma ja ennuste palkansaajakorvauksien työn tuottavuuden ja yksikkötyökustannusten kehityksestä. Euro-maita koskevat ennusteet ovat EU-komission ja Suomea koskeva ennuste kansallinen. Koska kumpikin ennuste on tehty vuoden loppukuukausina, Komission Suomea koskeva ennuste ja kansallinen ennuste eivät poikkea kovin paljoa toisistaan. Tässä muistiossa käytetään kansallista ennustetta.

Taulukko 4. Työvoimakustannukset työntekijää ja tuotettua yksikköä kohden euroalueella ja Suomessa.

Euroalue	Keskimäärin		1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009e	2010e	2011e	Yhteensä	
	99-08	09e-11e														99-08	09e-11e
Palkansaajakorvaukset työntekijää kohden, %-muutos	2,4	1,7	2,6	2,5	2,6	2,6	2,3	2,1	1,9	2,3	2,4	3,1	1,6	1,6	1,8	24,4	5,0
Työnantajan sotumaksujen vaikutus, %-yksikköä	-0,1	--	-0,2	-0,2	-0,1	0,2	0,3	-0,1	-0,1	-0,1	-0,2	0,0	--	--	--	-0,4	--
Palkat ja palkkiot työntekijää kohden, %-muutos	2,5	--	2,8	2,7	2,7	2,4	2,0	2,2	2,0	2,4	2,7	3,1	--	--	--	24,9	--
Tuottavuus työntekijää kohden, %-muutos	0,7	0,6	1,0	1,4	0,3	0,2	0,4	1,3	0,7	1,3	0,8	0,0	-1,8	2,1	1,5	7,4	1,8
Yksikkötyökustannukset, %-muutos	1,7	1,6	1,6	1,0	2,2	2,4	1,9	0,8	1,2	1,0	1,6	3,1	3,5	-0,5	0,3	15,8	6,4

Suomi	Keskimäärin		1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009e	2010e	2011e	Yhteensä	
	99-08	09-11e														99-08	09e-11e
Palkansaajakorvaukset työntekijää kohden, %-muutos	3,4	2,7	2,2	3,7	4,7	1,9	2,8	3,6	3,8	2,9	3,4	5,3	2,7	3,3	2,1	34,2	8,2
Työnantajan sotumaksujen vaikutus, %-yksikköä	-0,2	--	-0,1	-0,8	0,1	-0,3	-0,7	0,0	0,3	-0,3	-0,1	0,0	-0,6	-0,3	0,3	2,4	--
Palkat ja palkkiot työntekijää kohden, %-muutos	3,6	--	2,3	4,5	4,6	2,2	3,5	3,6	3,5	3,2	3,6	5,3	3,3	3,6	1,8	31,0	--
Tuottavuus työntekijää kohden, %-muutos	1,7	0,4	1,4	2,8	1,2	0,6	1,7	3,3	1,4	3,1	2,0	-0,6	-4,5	3,8	1,8	16,9	1,2
Yksikkötyökustannukset, %-muutos	1,7	3,3	0,8	0,9	3,4	1,3	1,0	0,3	2,3	-0,2	1,5	5,9	7,6	-0,5	0,2	14,9	13,2

Työnantajan sotumaksujen vaikutus lasketaan työntekijäkohtaisten palkansaajakorvausten ja työntekijäkohtaisten palkkojen ja palkkioiden osamäärän avulla. Yksikkötyökustannukset lasketaan työntekijäkohtaisten palkansaajakorvausten ja työntekijäkohtaisten tuottavuuden osamäärän avulla.

Lähteet: Eurostat, Tilastokeskus, VM. Euroalue; Euroopan komission ennuste (marraskuu 2009). Suomi: Suhdanekatsaus 3/2009.

Työn tuottavuus on kasvanut Suomessa keskimäärin enemmän kuin euroalueella talous- ja rahaliiton aikana; koko talouden tasolla vuotuinen tuottavuuden kasvu on ollut Suomessa keskimäärin yhden prosenttiyksikön euroaluetta nopeampaa. Alakohtaiset kasvuerot ovat kuitenkin olleet Suomessa suuria. Selvästi ripeimmin tuottavuus on kasvanut elektroniikkateollisuudessa. Työn tuottavuuden nopeamman kasvun ansiosta työkustannukset tuotettua yksikköä kohden ovat nousseet Suomessa keskimäärin samaa vauhtia kuin euroalueella.

Vuonna 2008 työntekijäkohtaisten palkansaajakorvausten nousu kiihtyi euroalueella ja useimmissa sen jäsenmaista samaan aikaan, kun talouteen iskenyt taantuma pysäytti työn tuottavuuden kasvun. Saksiliike oli erityisen voimakas Suomessa ja sen seurauksena koko talouden yksikkötyökustannukset nousivat Suomessa lähes kolme prosenttiyksikköä enemmän kuin euroalueella.

Yksikkötyökustannukset nousevat nopeasti myös tänä vuonna - Suomessa peräti 4 prosenttiyksikköä enemmän kuin euroalueella. Yksikkötyökustannusten poikkeuksellisen nopea nousu näyttäisi kuitenkin taittuvan ensi vuonna, kun työn tuottavuuden kasvu elpyy. Kaikkiaan suomalaisen tuotannon hintakilpailukyky uhkaa heiketä merkittävästi suhteessa euroalueen muihin jäsenmaihiin vuosina 2009–2011; komission arvion mukaan yksikkötyökustannukset nousevat tänä aikana euroalueella 6,4 % ja Suomessa nousu on yli kaksinkertainen, eli 13,2 %.

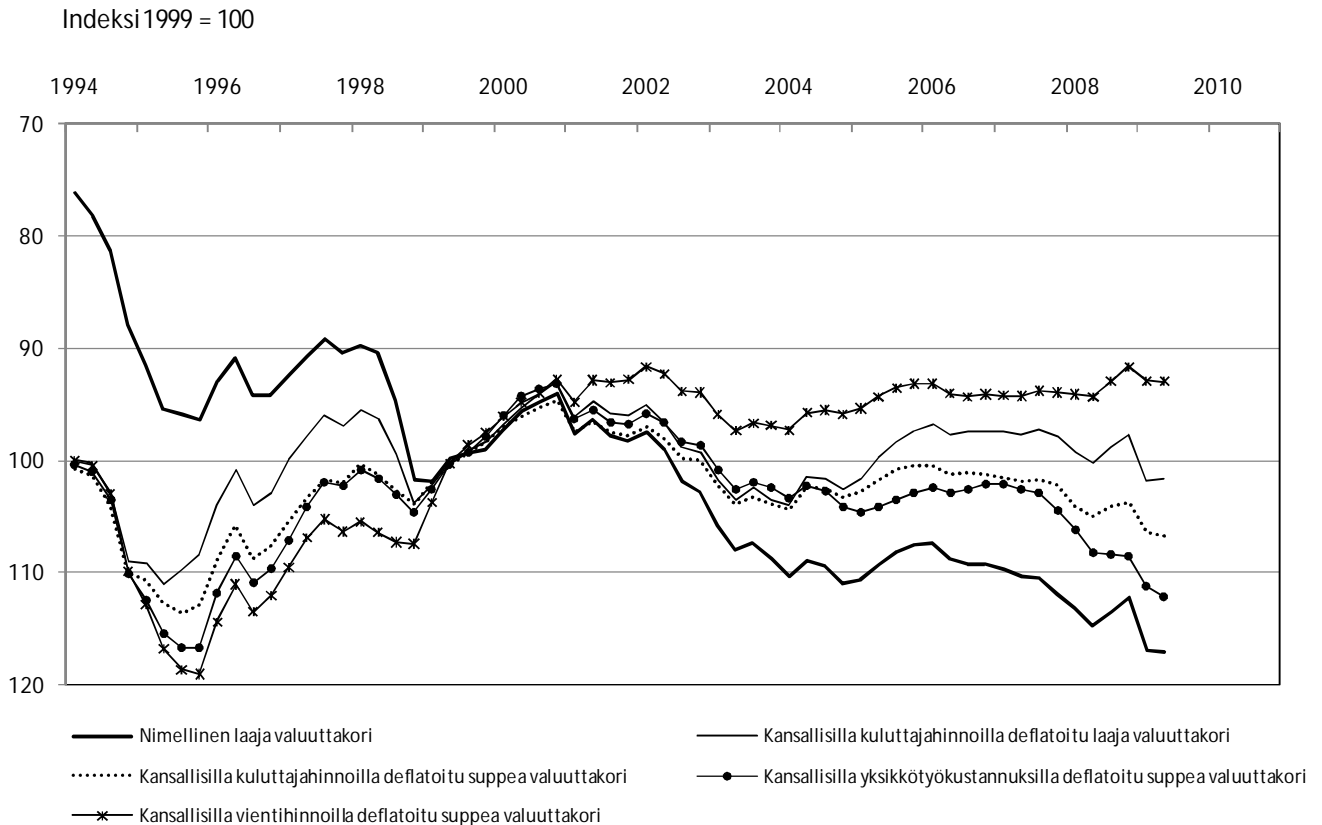
4.2. Muut hintakilpailukyyn indikaattorit

Muut, laajan maajoukon kattavat hintakilpailukyyn indikaattorit⁶ osoittavat, että vuosikymmenen puolivälin tienoilla Suomen talouden hintakilpailukyky pysyi pitkään ennallaan tai peräti parani suhteessa kilpailijamaihin euroalueen ulkopuolella (kuvio 3). Vuoden 2007 viimeisellä neljännekseltä lähtien hintakilpailukyky on kuitenkin heikentynyt lähes keskeytyksettä. Kilpailukykyä on heikentänyt sekä euron nimellisen valuuttakurssin vahvistuminen kilpailijamaiden valuuttoja vastaan että kilpailijamaita nopeampi hintojen ja kustannusten nousu. Yhtäjaksoisimmin ja voimakkaimmin kilpailukyky on heikentynyt yksikkötyökustannusten avulla muodostetulla indikaattorilla

⁶ Tarkastelussa on käytetty reaalisia valuuttakurssi-indeksejä (REER), jotka kuvaavat kotimaassa käytettävissä olevien tuotantoresurssien tai lopputuotteiden hintoja suhteessa kilpailijamaiden vastaaviin. Reaalisessa valuuttakurssi-indeksissä $R=E(P^*/P)$ nimellinen valuuttakurssi-indeksi (E) on deflaoitu ulkomaisen hinnan (P^*) ja kotimaisen hinnan (P) välisellä suhteella. Reaaliset valuuttakurssit ottavat huomioon sen, että yksittäisen maan ja sen kaupakumppaneiden hinta- ja kustannuskehityksen ero on valuuttakurssin ohella merkittävä yksittäisen maan kilpailukykyyn vaikuttava tekijä. Deflaattoreina voidaan käyttää esimerkiksi kuluttajahintoja, vientihintoja tai yksikkötyökustannuksia. Euroalueen yksittäisille jäsenmaille muodostetuissa kilpailukykyindikaattoreissa euron bilateraaliset nimelliset ja reaaliset valuuttakurssit jäsenmaan kaupakumppaneiden kanssa painotetaan ulkomaankauppaosuusiksi. Painot perustuvat teollisuustuotteiden kauppaan, ja kolmansien maiden vaikutus kilpailutilanteeseen otetaan huomioon ns. kaksoispainoin. Niiden maiden painot, jotka ovat merkittäviä globaaleja teollisuustuotteiden tarjoajia ja tästä syystä jäsenmaan tärkeimpiä kilpailijoita kolmansilla markkinoilla, muodostuvat suuremmiksi kuin näiden maiden yksinkertainen osuus jäsenmaan teollisuustuotteiden kaupasta.

mitattuna. Tätä kehitystä ei kyennyt katkaisemaan edes nimellisen valuuttakurssin väliaikainen heikkeneminen vuoden 2008 jälkimmäisellä vuosipuoliskolla.

Kuvio 3. Koko talouden hintakilpailukyky valuuttakurssi-indeksien mukaan.

Kun käyrä nousee, Suomen talouden hintakilpailukyky kohenee. Suppea valuuttakori kattaa 27 EU-maata sekä Norjan, Sveitsin, Australian, USA:n, Kanadan, Japanin, Meksikon, Uuden-Seelannin ja Turkin. Laaja valuuttakori kattaa näiden lisäksi Venäjän, Kiinan, Brasilian, Korean ja Hong Kongin.

Lähde: Euroopan komissio.

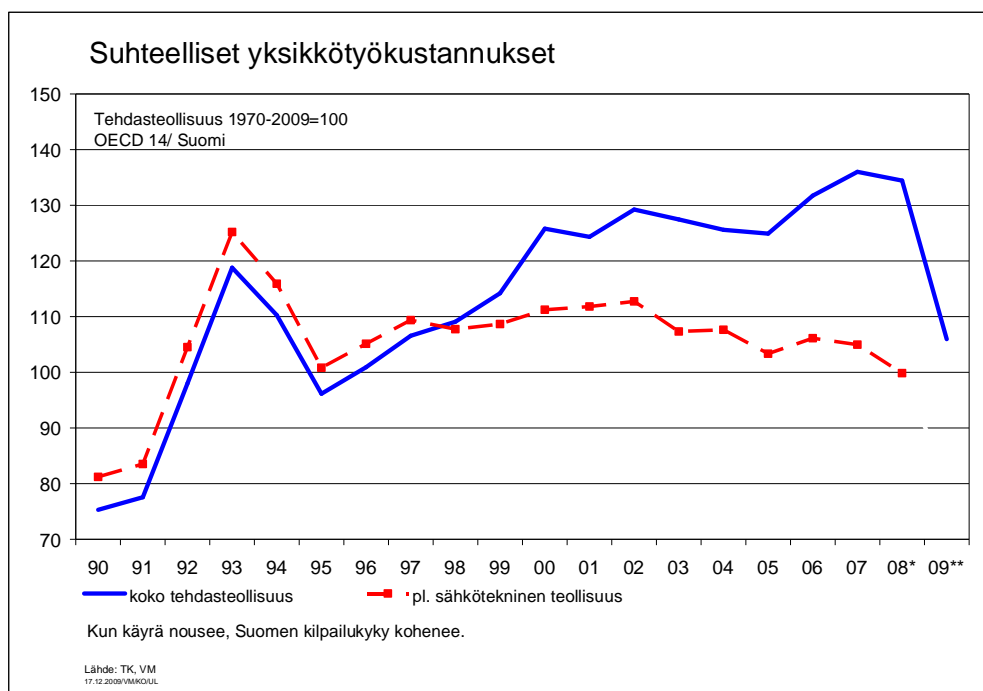
Laajan maajoukon kattavan indikaattorin mukaan Suomen hintakilpailukyky kuluttajahinnoin mitattuna oli vuoden 2009 toisella neljänneksellä edelleen lähes yhtä hyvä kuin vuonna 1999. Suppeamman maajoukon kattavat indikaattorit viittaavat puolestaan siihen, että kilpailukyky on heikentynyt 7-12 % talous- ja rahaliiton aikana. Vientihintojen avulla muodostetun indikaattorin mukaan kilpailukyky on edelleen 7 % parempi kuin vuonna 1999.

Suomessa tuotannon pudotus on ollut poikkeuksellisen nopea ja syvä kilpailijamaihin verrattuna taantuman aikana. Se on heikentänyt voimakkaasti talouden tuottavuutta ja heijastunut sitä kautta yksikköyökustannuksiin ja edelleen niiden avulla muodostettujen hintakilpailukyvyn indikaattoreiden kehitykseen. On syytä odottaa, että taantuman hellittäessä myös tuottavuuden muutosten kautta kilpailukykyyn välittyvä epäsuotuisa vaikutus väistyy.

Koko taloutta kuvaaviin hintakilpailukykyindikaattoreihin liittyy kuitenkin myös muita Suomen talouden tuotannon rakenteesta kumpuavia piirteitä, jotka hämärtävät niiden välittämää kuvaa hintakilpailukyvyn kehityksestä. Koko taloutta kuvaavat indikaattorit kätkevät suuria alakohtaisia eroja tuottavuus- ja kannattavuuskehityksessä. Lisäksi aloilla, joilla hyödynnetään korkeaa teknologiaa – kuten sähköteknisessä teollisuudessa – tuottavuus kasvaa tyypillisesti nopeasti, mutta tuottavuuden kasvu valuu suuressa määrin hintoihin kasvattamatta täysimääräisesti yritysten palkanmaksukykyä ja kansantalouden tuloja. Suomessa sähköteknisen teollisuuden tuotanto- ja vientiosuus on ollut suuri ja pysynee suurena myös sen jälkeen, kun talous on selvinnyt taantumasta. Näistä syistä koko talouden hintakilpailukykyä kuvaavien indikaattoreiden arvoihin on syytä suhtautua varoen, erityisesti yksikköyökustannusten avulla muodostetun indikaattorin kehitykseen.

Tehdasteollisuudessa, joka on kansainväliselle kilpailulle avoin toimiala, hintakilpailukyky suhteellisilla yksikkötyökustannuksilla mitattuna⁷ koheni vielä vuonna 2007 ja oli keskimäärin 40 % parempi kuin vuosina 1970–2004 keskimäärin. Muussa kuin sähköteknisessä teollisuudessa kilpailukyky kääntyi edellisen vuoden lievän kohenemisen jälkeen kuitenkin uudelleen laskuun ja oli enää viitisen prosenttia pitkän aikavälin keskiarvoa parempi. Työkustannusten nopeutuneen nousun ja hidastuvan tuottavuuskehityksen myötä tehdasteollisuuden hintakilpailukyky heikkeni useimmilla teollisuuden toimialoilla vuonna 2008. Kehitys jatkuu vieläkin jyrkempänä tänä vuonna ja tehdasteollisuuden kilpailukyky näyttäisi painuvan jo alle pitkän aikavälin keskiarvon.

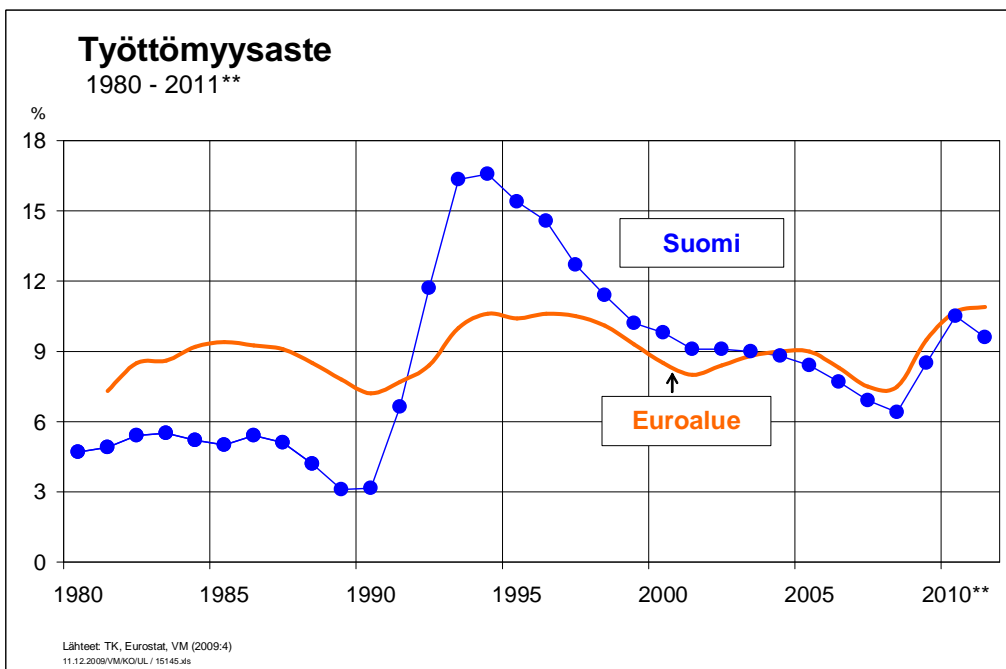
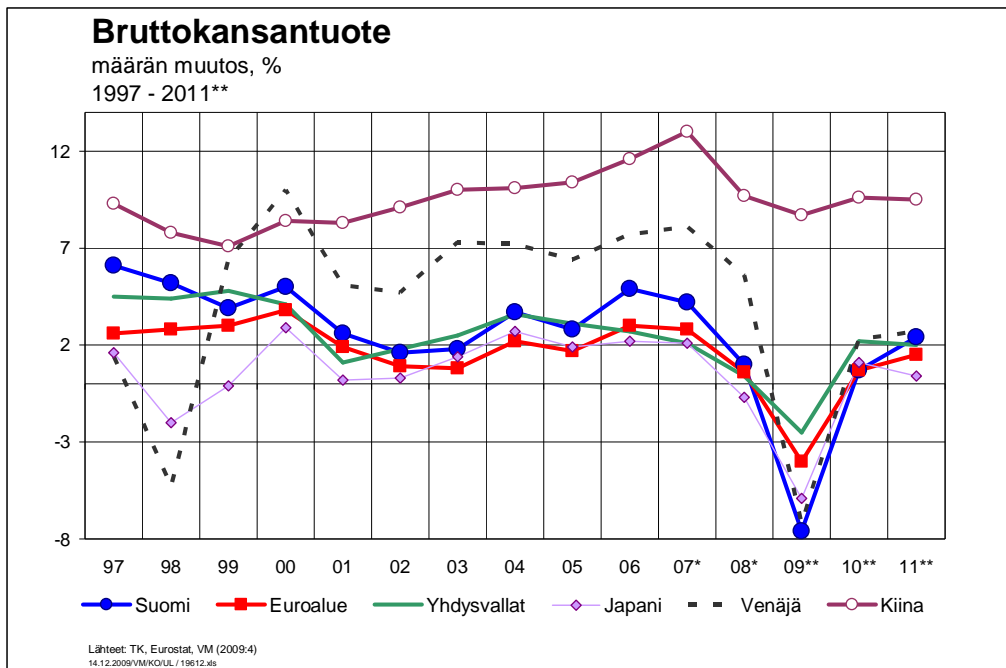
Kuvio 4.
Tehdasteollisuuden suhteelliset yksikkötyökustannukset

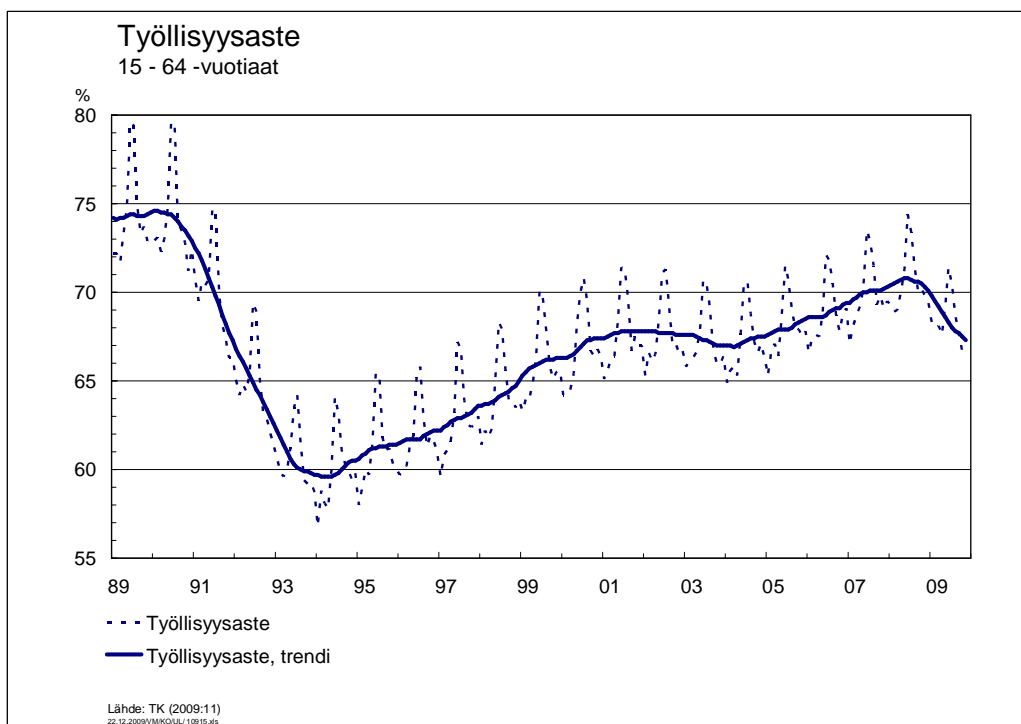
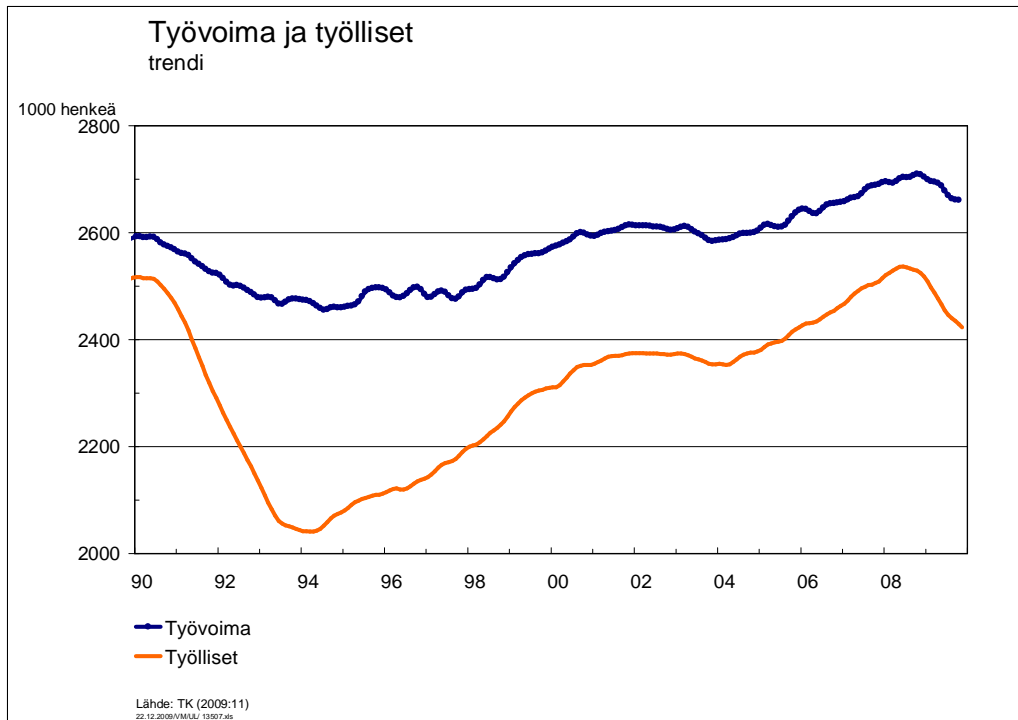

⁷ Sen lisäksi että tarkastelu on tässä rajattu vain tehdasteollisuuteen, myös vertailuryhmä (14 OECD-maata), kauppapainot ja perusvuosi poikkeavat edellä yksikkötyökustannuksilla deflatoidussa reaalivaluuttakurssi-indeksissä käytetyistä oletuksista, ja näin ollen kustannuskilpailukyvästä saadaan tällä mittarilla erilainen kuva.

Tulo- ja kustannuskehityksen selvitystoimikunta

Liitteet

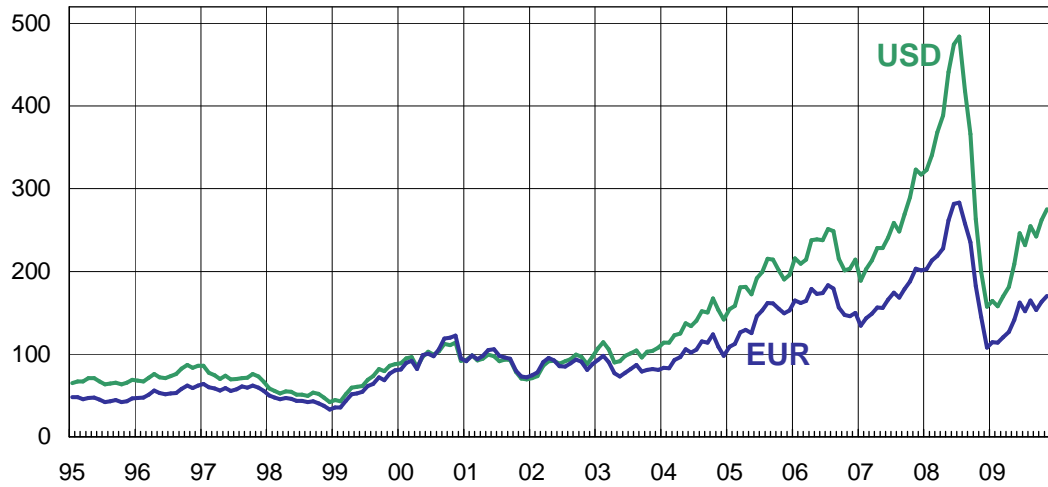

Raaka-aineiden maailmanmarkkinahinnat (HWWI)

2000=100

Energia

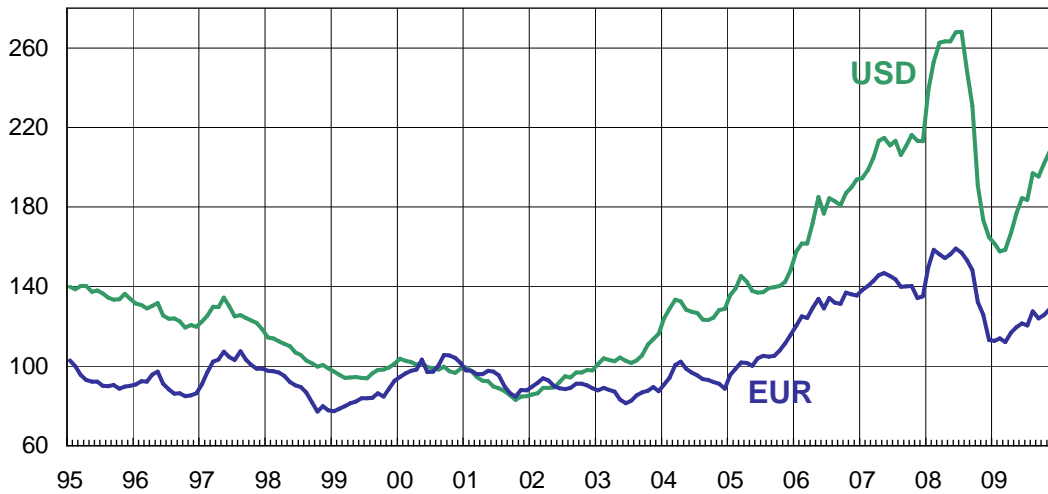

Lähde: Hamburgisches WeltWirtschafts Institut ja Suomen Pankki
9.12.2009/2009.M11/17186.xls

Raaka-aineiden maailmanmarkkinahinnat (HWWI)

2000=100

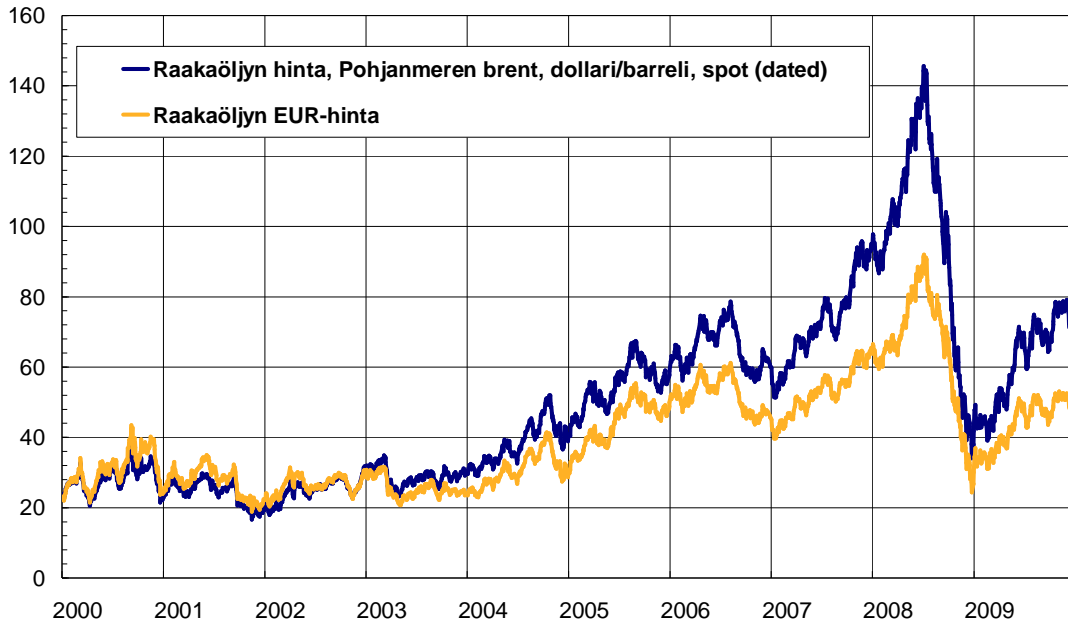
Pl. energia

Lähde: Hamburgisches WeltWirtschafts Institut ja Suomen Pankki
9.12.2009/2009.M11/17186.xls

Raakaöljyn hinta päivittäin

Pohjanmeren brent, dollari/barreli, spot (dated)

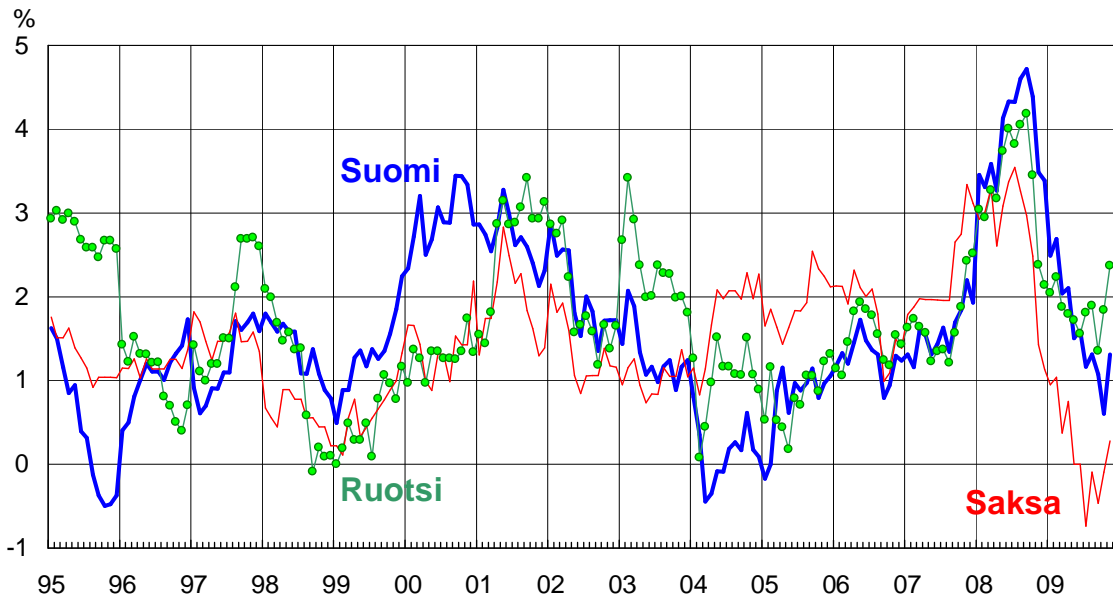

Lähde: Bloomberg

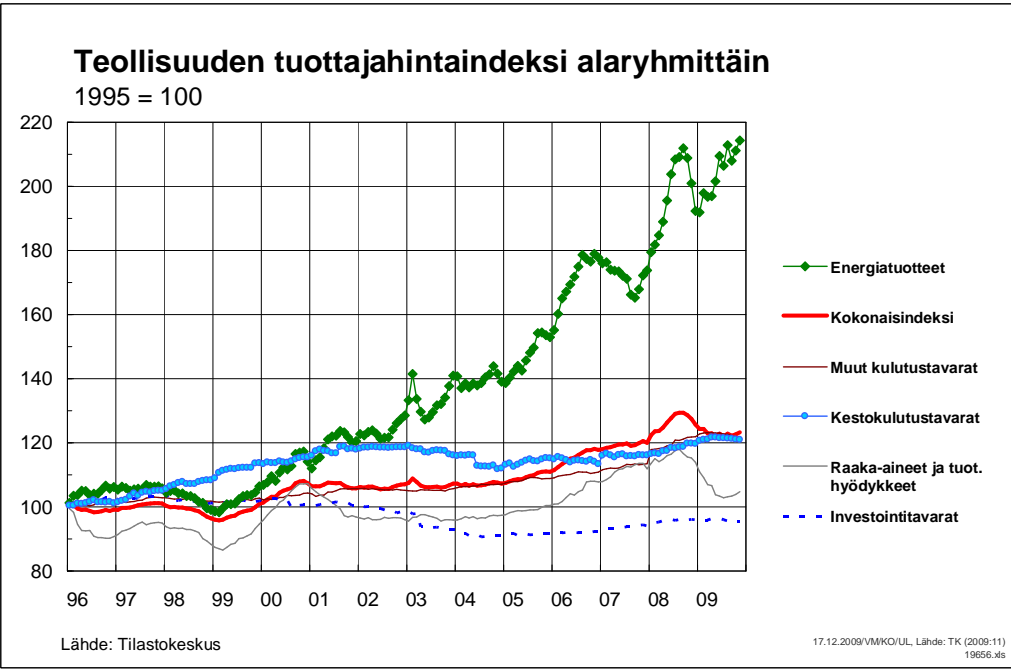
21.12.2009/VM/UL/15483.xls

Yhdenmukaistettu kuluttajahintaindeksi

12 kk:n muutos

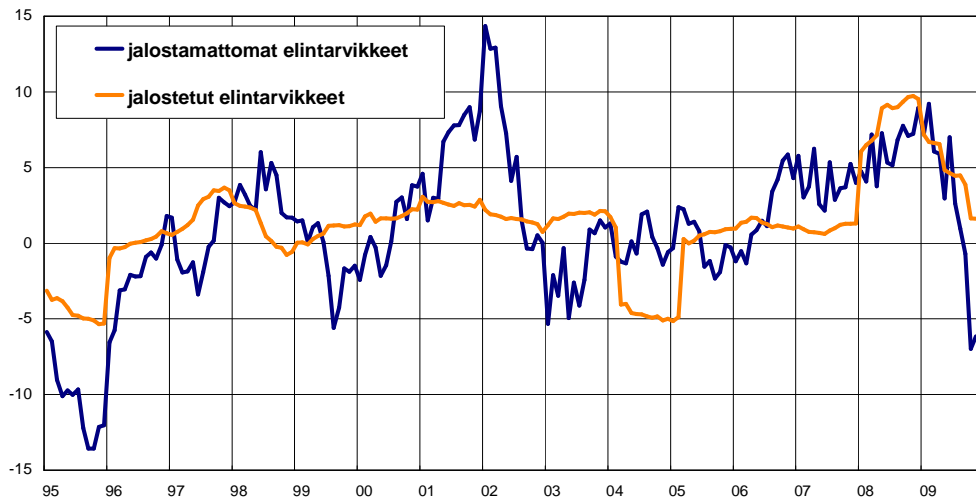
Lähde: Eurostat ja Tilastokeskus
15.12.2009/20052.xls

Yhdenmukaistettu kuluttajahintaindeksi : elintarvikkeet

Suomi

vuosimuutos, %

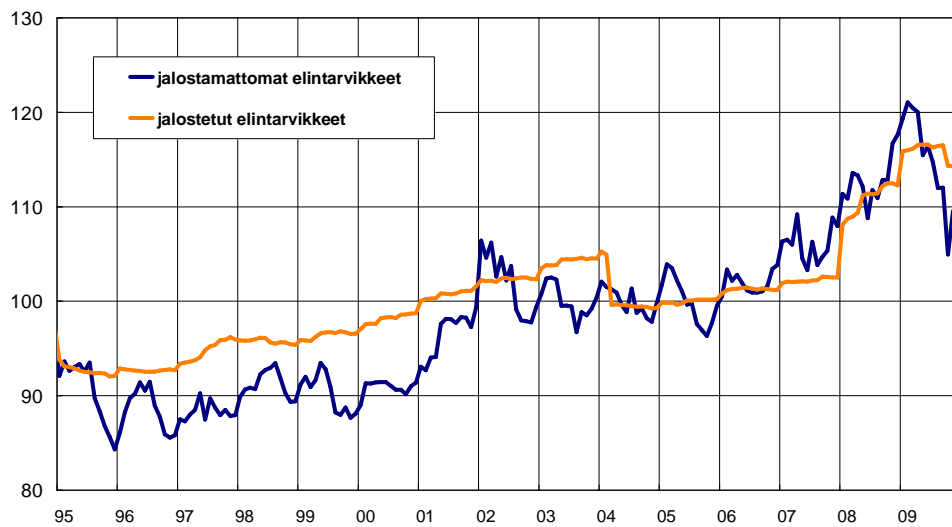
Lähde: Eurostat

17.12.2009\VMKO\UL / 20968.xls

Yhdenmukaistettu kuluttajahintaindeksi: elintarvikkeet

Suomi

2005 = 100

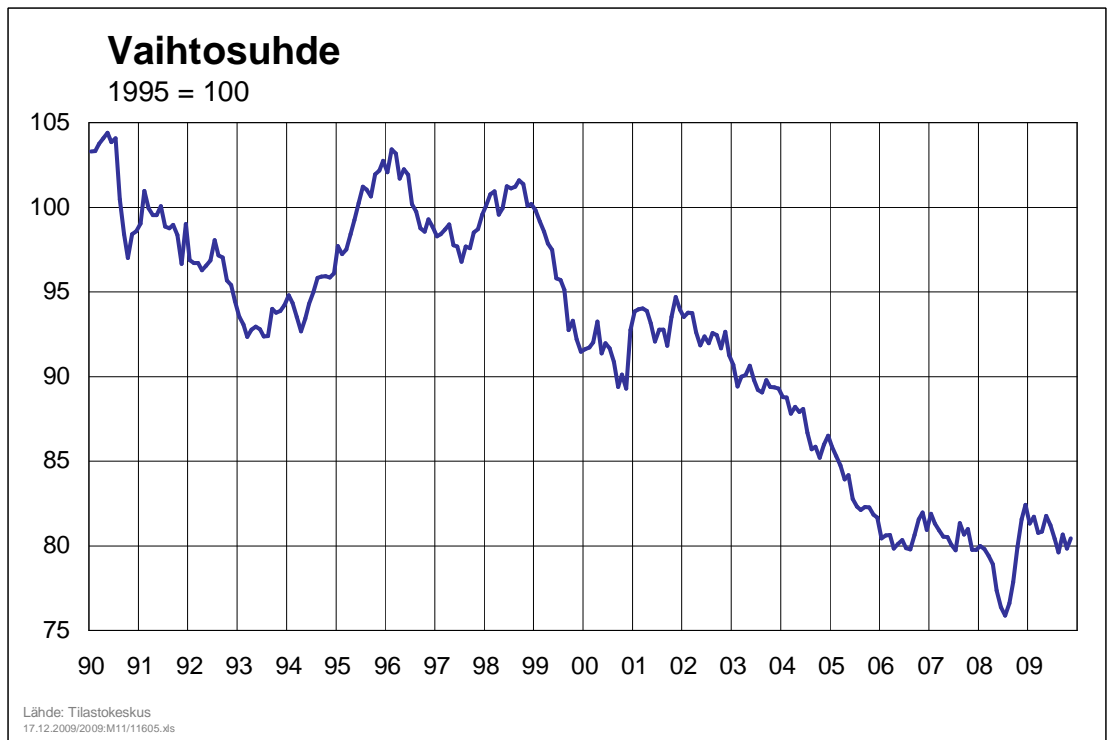
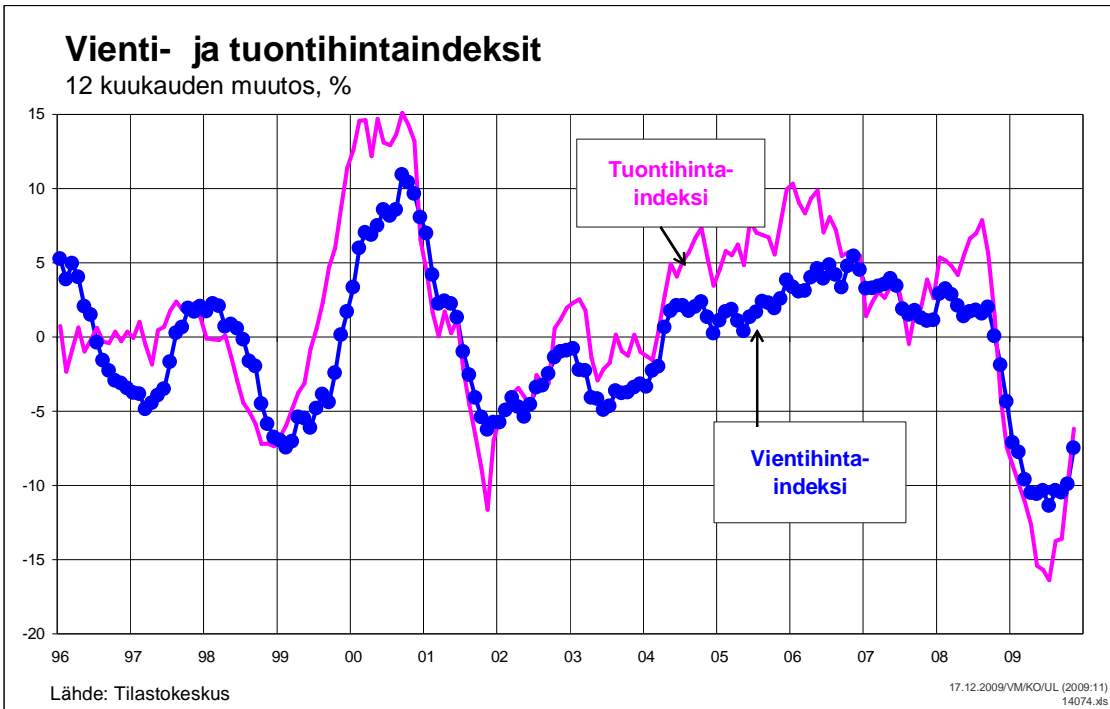
Lähde: Eurostat

17.12.2009\VMKO\UL / 20968.xls

Kuluttajahintaindeksin nousu marraskuusta 2008 marraskuuhun 2009

	Muutos-%	Vaikutus indeksin nousuun
1. Elintarvikkeet ja alkoholittomat juomat	-4,7	-0,66
Viljatuotteet ja leipä	-2,5	-0,06
Liha	-2,7	-0,07
Kala	-4,5	-0,03
Maitotuotteet, juusto, kananmunat	-4,2	-0,11
Öljyt ja rasvat	-13,2	-0,05
Hedelmät ja marjat	-8,4	-0,09
Vihannekset	-11,8	-0,17
Sokeri, hillot, suklaa, makeiset	-3,1	-0,04
Muut ruokavalmisteet	0,6	0,00
Kahvi, tee, kaakao	-2,5	-0,01
Kivennäisvedet, virvoitusjuomat, mehut	-4,5	-0,04
2. Alkoholijuomat ja tupakka	10,1	0,52
Alkoholijuomat	10,4	0,37
Tupakka	9,6	0,15
3. Vaatetus ja jalkineet	0,4	0,02
Vaatetus	0,5	0,02
Jalkineet	-0,3	0,00
4. Asuminen, vesi, sähkö, kaasu yms	-3,9	-0,90
Asuntojen vuokrat 4.1	4,2	0,31
Omistusasuminen 4.2	-13,9	-1,36
Asuntojen hinnat	-2,1	-0,11
Peruskorjauskustannukset	0,9	0,02
Asuntolainojen korot	-58,4	-1,28
Vesi ja muut asumispalvelut	5,4	0,12
Sähkö	2,4	0,04
Kevyt polttoöljy	-3,1	-0,02
5. Kalusteet, kotitalouskoneet, kodinhoito	2,1	0,11
Huonekalut, matot	3,1	0,07
Kodintekstiilit	0,6	0,00
Kodinkoneet	1,4	0,01
Taloudenhoitoon liittyvät tavarat ja palvelut	2,4	0,02
6. Terveys	0,7	0,03
Lääkevalmisteet, hoitolaitteet	-3,7	-0,07
Avohoitopalvelut	4,1	0,08
Sairaalapalvelut	4,7	0,03
7. Liikenne	2,0	0,27
Ajoneuvon hankinta 7.1	-1,6	-0,06
Uudet autot	-0,8	-0,01
Käytetyt autot	-3,3	-0,07
Autojen poltto- ja voiteluaineet	4,9	0,19
Auton huolto ja korjaus	4,0	0,05
Julkinen liikenne 7.3	1,9	0,05
Junaliikenne	5,1	0,02
Tieliikenne	1,5	0,02
Lentoliikenne	4,4	0,02
Laivaliikenne	-5,0	-0,02
8. Viestintä	-7,0	-0,21
Postipalvelut	0,0	0,00
Puhelin- ja telekopiolaitteet	-17,2	-0,03
Puhelin- ja telekopiopalvelut	-6,8	-0,19
9. Kulttuuri ja vapaa-aika	1,5	0,17
Audiovisuaaliset ja tietojenkäsittelylait.	-7,4	-0,09
Muut kultt. ja vap.aik. liittyvät kestokulutustavarat	2,5	0,02
Urheilu- ja retkeilyvälineet	0,5	0,00
Kulttuuri- ja vapaa-ajan palvelut	3,5	0,15
Kulttuuripalvelut	4,1	0,07
Rahapelit	2,9	0,05
Sanomalehdet, kirjat, paperitavarat	2,1	0,04
Valmismatkat	2,8	0,03
10. Koulutus	4,4	0,02
11. Ravintot ja hotellit	3,4	0,24
Ravintola- ja kahvilapalvelut	3,8	0,25
Majoituspalvelut	-1,7	-0,01
12. Muut tavarat ja palvelut	-7,0	-0,54
Kampaamot ja kauneushoitolat	4,2	0,04
Sosiaalipalvelut	3,6	0,06
Vakuutukset	5,1	0,03
Rahoituspalvelut	-29,4	-0,71
Kulutustuottojen korot	-46,5	-0,78
Passit, luvat ym. hallinnolliset maksut	0,7	0,00
Kuluttajahintaindeksi yhteensä	-0,9	-0,94

Lähde: Tilastokeskus

Taulukko. Yksikkötyökustannusten kehitys euroalueella ja maittain.

Euroalue	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009e	2010e	2011e	Keskimäärin		Yhteensä	
												99-08	09e-11e	99-08	09e-11e
Palkansaajakorvaukset työntekijää kohden, %-muut	2,6	2,6	2,3	2,1	1,9	2,3	2,4	3,1	1,6	1,6	1,8	2,4	1,7	24,4	5,0
Työnantajan sotumaksujen vaikutus, %-yksikköä	-0,1	0,2	0,3	-0,1	-0,1	-0,1	-0,2	0,0	--	--	--	-0,1	--	-0,4	--
Palkat ja palkkiot työntekijää kohden, %-muutos	2,7	2,4	2,0	2,2	2,0	2,4	2,7	3,1	--	--	--	2,5	--	24,9	--
Tuottavuus työntekijää kohden, %-muutos	0,3	0,2	0,4	1,3	0,7	1,3	0,8	0,0	-1,8	2,1	1,5	0,7	0,6	7,4	1,8
Yksikkötyökustannukset, %-muutos	2,2	2,4	1,9	0,8	1,2	1,0	1,6	3,1	3,5	-0,5	0,3	1,7	1,6	15,8	6,4

Itävalta	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009e	2010e	2011e	Keskimäärin		Yhteensä	
												99-08	09e-11e	99-08	09e-11e
Palkansaajakorvaukset työntekijää kohden, %-muut	1,2	1,9	2,4	0,9	2,4	3,0	3,1	3,2	3,0	2,0	2,6	2,2	2,5	22,1	7,6
Työnantajan sotumaksujen vaikutus, %-yksikköä	-0,2	-0,2	0,0	-0,2	0,1	-0,2	-0,2	-0,1	--	--	--	-0,2	--	1,4	--
Palkat ja palkkiot työntekijää kohden, %-muutos	1,4	2,2	2,4	1,1	2,3	3,2	3,2	3,4	--	--	--	2,4	--	20,3	--
Tuottavuus työntekijää kohden, %-muutos	-0,2	1,7	0,9	1,1	1,4	1,9	1,2	0,0	-2,3	1,8	1,2	1,3	0,2	12,6	0,7
Yksikkötyökustannukset, %-muutos	1,4	0,2	1,5	-0,2	1,0	1,0	1,8	3,2	5,4	0,2	1,4	0,9	2,6	8,4	10,2

Belgia	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009e	2010e	2011e	Keskimäärin		Yhteensä	
												99-08	09e-11e	99-08	09e-11e
Palkansaajakorvaukset työntekijää kohden, %-muut	3,7	3,8	1,8	1,7	1,8	3,3	3,5	3,0	0,7	1,7	2,0	2,8	1,5	28,2	4,4
Työnantajan sotumaksujen vaikutus, %-yksikköä	0,0	0,9	0,1	-0,1	-1,2	-0,1	0,4	-0,3	--	--	--	-0,2	--	0,6	--
Palkat ja palkkiot työntekijää kohden, %-muutos	3,7	3,0	1,6	1,8	3,0	3,4	3,1	3,3	--	--	--	3,1	--	27,4	--
Tuottavuus työntekijää kohden, %-muutos	-0,6	1,7	0,9	2,3	0,5	1,6	0,9	-0,5	-2,1	2,0	1,4	1,1	0,4	10,5	1,3
Yksikkötyökustannukset, %-muutos	4,3	2,2	0,8	-0,5	1,2	1,7	2,5	3,6	2,9	-0,3	0,6	1,7	1,7	16,0	6,7

Saksa	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009e	2010e	2011e	Keskimäärin		Yhteensä	
												99-08	09e-11e	99-08	09e-11e
Palkansaajakorvaukset työntekijää kohden, %-muut	1,6	1,3	1,6	0,4	-0,1	1,0	1,0	2,1	-0,2	1,3	1,6	1,2	0,9	11,9	2,7
Työnantajan sotumaksujen vaikutus, %-yksikköä	-0,2	0,0	0,3	-0,2	-0,4	0,1	-0,6	-0,2	--	--	--	-0,1	--	1,1	--
Palkat ja palkkiot työntekijää kohden, %-muutos	1,8	1,3	1,3	0,6	0,3	0,9	1,6	2,3	--	--	--	1,3	--	10,7	--
Tuottavuus työntekijää kohden, %-muutos	0,8	0,6	0,7	0,8	0,8	2,3	0,7	-0,1	-4,6	3,1	2,0	0,9	0,2	8,6	0,5
Yksikkötyökustannukset, %-muutos	0,8	0,8	0,8	-0,4	-0,9	-1,3	0,2	2,2	4,6	-1,7	-0,4	0,3	1,2	3,0	4,7

Espanja	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009e	2010e	2011e	Keskimäärin		Yhteensä	
												99-08	09e-11e	99-08	09e-11e
Palkansaajakorvaukset työntekijää kohden, %-muut	3,7	3,4	2,8	2,2	2,9	3,3	4,3	6,0	3,7	2,2	2,5	3,3	2,8	33,4	8,4
Työnantajan sotumaksujen vaikutus, %-yksikköä	0,6	0,2	0,0	0,2	0,2	0,2	0,8	1,0	--	--	--	0,3	--	6,1	--
Palkat ja palkkiot työntekijää kohden, %-muutos	3,1	3,2	2,8	2,0	2,6	3,1	3,4	4,9	--	--	--	3,1	--	25,7	--
Tuottavuus työntekijää kohden, %-muutos	0,5	0,3	0,0	-0,3	-0,5	0,0	0,6	1,6	3,1	1,5	1,4	0,2	2,0	2,4	6,0
Yksikkötyökustannukset, %-muutos	3,2	3,1	2,8	2,5	3,4	3,3	3,6	4,3	0,6	0,7	1,1	3,1	1,7	30,3	6,6

Ranska	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009e	2010e	2011e	Keskimäärin		Yhteensä	
												99-08	09e-11e	99-08	09e-11e
Palkansaajakorvaukset työntekijää kohden, %-muut	2,4	3,4	2,8	3,4	3,2	3,3	2,7	2,7	1,2	1,5	1,5	2,8	1,4	28,5	4,2
Työnantajan sotumaksujen vaikutus, %-yksikköä	-0,3	-0,1	0,3	-0,2	-0,1	-0,2	-0,2	0,0	--	--	--	-0,1	--	0,9	--
Palkat ja palkkiot työntekijää kohden, %-muutos	2,7	3,5	2,4	3,6	3,2	3,5	3,0	2,7	--	--	--	3,0	--	27,3	--
Tuottavuus työntekijää kohden, %-muutos	0,1	0,4	1,0	2,4	1,3	1,2	0,5	0,2	-0,4	2,1	1,1	0,9	0,9	9,4	2,8
Yksikkötyökustannukset, %-muutos	2,3	3,0	1,8	1,1	1,8	2,1	2,2	2,4	1,6	-0,6	0,4	1,9	1,0	17,4	3,9

Italia	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009e	2010e	2011e	Keskimäärin		Yhteensä	
												99-08	09e-11e	99-08	09e-11e
Palkansaajakorvaukset työntekijää kohden, %-muut	2,9	2,2	2,4	3,3	2,9	2,2	2,0	2,8	1,7	1,6	1,9	2,5	1,7	24,9	5,2
Työnantajan sotumaksujen vaikutus, %-yksikköä	-0,3	0,2	0,5	-0,1	-0,2	-0,5	-0,2	0,0	--	--	--	-0,2	--	0,9	--
Palkat ja palkkiot työntekijää kohden, %-muutos	3,2	2,1	1,9	3,4	3,1	2,7	2,1	2,8	--	--	--	2,7	--	23,8	--
Tuottavuus työntekijää kohden, %-muutos	-0,2	-1,2	-1,5	1,1	0,1	0,1	0,3	-1,4	-2,1	1,1	1,0	-0,1	0,0	-0,6	0,0
Yksikkötyökustannukset, %-muutos	3,1	3,5	4,0	2,2	2,8	2,1	1,6	4,2	3,9	0,5	0,9	2,6	2,4	25,7	9,5

Alankomaat	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009e	2010e	2011e	Keskimäärin		Yhteensä	
												99-08	09e-11e	99-08	09e-11e
Palkansaajakorvaukset työntekijää kohden, %-muut	4,9	4,3	3,4	3,4	1,1	2,3	3,0	3,5	2,6	2,5	1,7	3,4	2,3	33,8	6,8
Työnantajan sotumaksujen vaikutus, %-yksikköä	0,4	1,2	0,6	1,2	-0,3	-0,2	-0,3	0,3	--	--	--	0,3	--	4,8	--
Palkat ja palkkiot työntekijää kohden, %-muutos	4,5	3,1	2,7	2,2	1,4	2,5	3,3	3,2	--	--	--	3,1	--	27,7	--
Tuottavuus työntekijää kohden, %-muutos	-0,1	-0,4	0,8	3,1	1,5	1,5	0,9	0,6	-4,4	2,4	2,5	1,2	0,2	11,7	0,5
Yksikkötyökustannukset, %-muutos	5,0	4,8	2,5	0,2	-0,4	0,8	2,0	2,9	7,3	0,1	-0,8	2,2	2,4	19,8	9,5

Suomi	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009e	2010e	2011e	Keskimäärin		Yhteensä	
												99-08	09e-11e	99-08	09e-11e
Palkansaajakorvaukset työntekijää kohden, %-muut	4,7	1,9	2,8	3,6	3,8	2,9	3,4	5,3	2,7	3,3	2,1	3,4	2,7	34,2	8,2
Työnantajan sotumaksujen vaikutus, %-yksikköä	0,1	-0,3	-0,7	0,0	0,3	-0,3	-0,1	0,0	-0,6	-0,3	0,3	-0,2	--	2,4	--
Palkat ja palkkiot työntekijää kohden, %-muutos	4,6	2,2	3,5	3,6	3,5	3,2	3,6	5,3	3,3	3,6	1,8	3,6	--	31,0	--
Tuottavuus työntekijää kohden, %-muutos	1,2	0,6	1,7	3,3	1,4	3,1	2,0	-0,6	-4,5	3,8	1,8	1,7	0,4	16,9	1,2
Yksikkötyökustannukset, %-muutos	3,4	1,3	1,0	0,3	2,3	-0,2	1,5	5,9	7,6	-0,5	0,2	1,7	3,3	14,9	13,2

Ero EU:n ennusteeseen

Työnantajan sotumaksujen vaikutus lasketaan työntekijäkohtaisten palkansaajakorvausten ja työntekijäkohtaisten palkkojen ja palkkioiden osamäärän avulla.

Yksikkötyökustannukset lasketaan työntekijäkohtaisten palkansaajakorvausten ja työntekijäkohtaisten tuottavuuden osamäärän avulla.

Lähteet: Eurostat, Tilastokeskus, Euroopan komission ennuste (marraskuu 2009).

Suomi: Suhdanekstaus 3/2009.